

No. 19
(89-90)
8 NOV.
1916
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
12½ CENT

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD
A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

ABON-
NEMENT
PER
KWARTAAL
f 1.50
PER WEEK
12 CENT

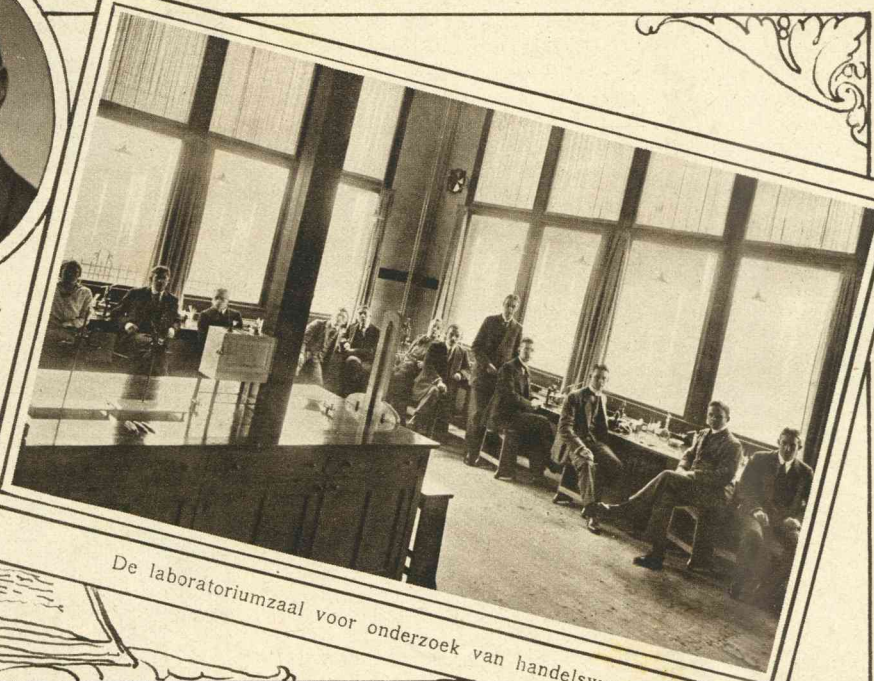
DE HANDELSHOOGESCHOOL TE ROTTERDAM

De eenvoudige doch fraaie hal van de Hoogeschool.

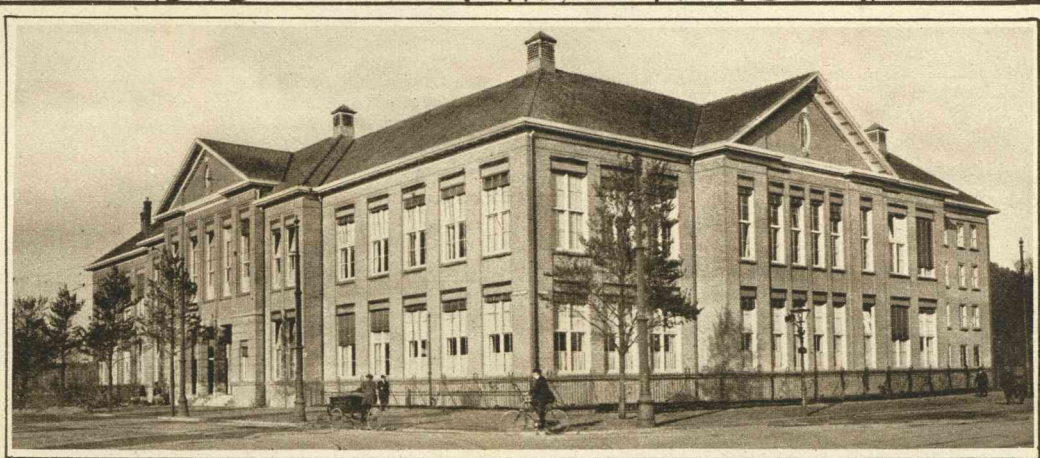

Prof. Bruins.

De laboratoriumzaal voor onderzoek van handelswaren.

Toen in 1913 de noodzakelijkheid tot instelling van een handelshoogeschool tot uiting gekomen was, toen het grootsche plan van de stichting in Rotterdam ten uitvoer gebracht werd, toen moest voor die hoogeschool 'n eenigszins poover onderdak gezocht worden in localiteiten, die eigenlijk weinig aan het doel beantwoordden. Feitelijk reeds te klein bij den aanvang, bleek de beschikbare ruimte in den loop van een paar jaar geheel onvoldoende, zoodat naar andere huisvesting moest worden omgezien, waarbij de zoo noodige centralisatie van colleges, technisch onderzoek, bibliotheek e.a. veel inboette. Onhoudbaar werd die toestand allengs door de voortdurende toename der studenten. Op die toename was bij de oprichting der handelshoogeschool uit den aard der zaak gehoopt, vertrouwd zelfs. Maar toch, zekerheid dat men spoedig doordrongen zou zijn van het nut van hooger handelsonderwijs had men niet. Wellicht waren er zelfs vooroordeelen als b.v. het eeuwig-herhaalde thema, dat men er zonder dat onderwijs toch ook gekomen was. Waarbij geen rekening gehouden werd met de geweldige veranderingen, die hooger eischen stellen aan den handelsman van tegenwoordig; die vergen, dat hij besef heeft van de wetten, welke het oeconomisch leven beheerschen; die de noodzaak opleggen van een algemeen, breedten kijk op de verschijnselen in hun verband tot elkaar. De tijd heeft geleerd, dat het vertrouwen gewettigd was. Elk jaar toch schreven meer studenten in. Het aantal bedraagt nu reeds meer dan 200. Het betrekken van een centraal gebouw bleek onafwendbaar. Verschillende plannen daartoe werden overwoogen, nadat de conclusie gevallen was, dat een tijdelijk gebouw in de behoeften zou voorzien. Tenslotte viel de keuze op

De nieuwe Handelshoogeschool te Rotterdam.

een terrein aan den Dier de Hoogweg, waar eerst een houten, later echter een steenen gebouw zou worden gesticht. Zoo is het massale gebouw, eenvoudig van uiterlijk, slechts een tijdelijke hoogeschool, waarin voor tien, hoogstens vijftien jaren hooger handelsonderwijs zal worden gedoceerd, waarin tal van studenten hun diploma van handelsoeconomie zullen behalen, waarin ongetwijfeld doctoraten zullen worden verkregen. Want naast die twee-jarige studie, die niet al te langdurig gesteld is, opdat de jongelui niet te laat in het praktische handelsleven zullen komen, stelt een uitgebreider studie hen, die alleen om de studie de colleges volgen, in staat om een doctoraat te verwerven. Om het tijdelijk karakter is de hoogeschool zonder pronk of praal. Wat niet zeggen wil, dat het een ongezelede onderwijs-inrichting is! De verschillende college-zalen zijn ruim en goed verlicht. In de bibliotheek niet haar eiken meubelen en rustige tinten is bepaald studiestemming. Overvloed aan licht is er in de technische zalen, waar onderzoek van waren proefondervindelijk wordt beoefend en waar ook scheikundige kennis wordt opgedaan. Geheel overeenkomstig de waardigheid van den senaat is de senaatskamer. De aula

ontbreekt niet. Evenmin de koffiekamer, waar de studenten tusschen de colleges gelegenheid vinden tot eenig verpoezen, aangezien de afstanden in een stad als Rotterdam geen gelegenheid bieden om een uur vrij te benutten om huiswaarts te gaan. Zoo is met dit nieuwe gebouw de noodige centralisatie bereikt, voor een deel te danken aan de energie der Rotterdamse handelsmensen, voor een deel aan den durf van het bestuur, voor een deel aan den voortvarendheid van prof. mr. dr. G. W. J. Bruins, den rector magnificus.

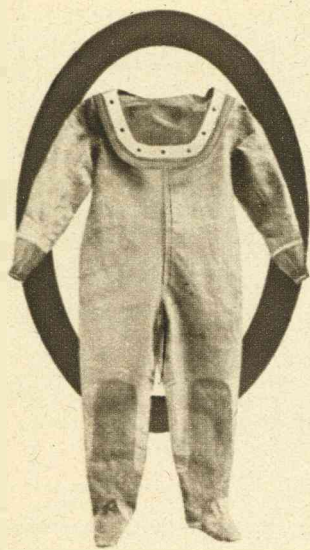

Een der druk bezochte colleges van prof. Nauta.

De gezellige koffiekamer. De Handelshoogeschool is de eerste inrichting die over een dergelijk ontspanningslokaal beschikt.

DUIKEN

Duikerpak.

nder de vele zaken in het leven die men niet zoo dagelijks van nabij kan leeren kennen, behooren zeker ook de benodigdheden vereischt voor het verrichten van duikwerk. Toch is een nadere en meer nauwkeurige waarneming van die inrichtingen wel de moeite waard, al was het alleen maar om ook daarin weer te constateeren dat door de fabrikanten geen kosten of moeite worden gespaard om de volmaakte nabij te komen. Voor zoover dit de benodigdheden voor een duiker betreft is het te meer te waardeeren, daar het beroep van dezen behoort tot de gevaarvolle, om het werk zelf en om de verrassingen, die zich

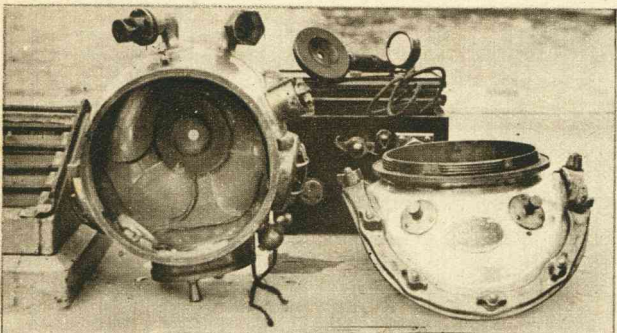
bij de uitoefening elk oogenblik kunnen voordoen, ook

Duikerschoenen.

zelfs ten spijt van de steeds actieve waakzaamheid én van den duiker én van zijn helpers.

Om in de geheimen van het bedrijf ingewijd te worden is een onderzoek in „werkelijkheid” niet aanbevelenswaardig, wat dan trouwens ook niet dan na vooraf ondergane lichamelijke keuring zou zijn toe te laten. Doch naar ik vertrouw is het ook zonder dat mogelijk een vrij juiste voorstelling te vormen van het werken van een duiker en van de daarbij benodigde toestellen, enz.

De nieuwste duikerhelm, die telefonische verbinding mogelijk maakt. In den helm de microfoon en de spreekhoorn en achteraan het telefoontoestel.

In de eerste plaats behooren alle onderdeelen van prima kwaliteit te zijn, daar het onverantwoordelijk zou zijn den nooit ongevaarlijken tocht met minderwaardig materieel te ondernemen. Uit eigen ervaring weet ik dat de benodigdheden vervaardigd in de fabrieken van de firma Siebe Gorman en Cie. te Londen (vertegenwoordiger voor Nederland en koloniën de N. V. v/h Gebr. Polak te Rotterdam - Vlissingen) in alle opzichten den naam solide en vertrouwd verdienen. Door de welwillendheid van den Heer W. A. v. d. Tak, aannemer van duikwerken, enz. te Rotterdam in staat gesteld van die verschillende onderdeelen, al of niet in gebruik; fotografische opnamen te doen, zullen de belangstellende Panorama-lezers of -lezeressen zich wel een voorstelling kunnen maken van de werkelijkheid zonder tot die werkelijkheid „af te dalen”. In gedachten noodig ik u dan uit met mij den vasten wal te verlaten en ons te begeven op de drijvende „kleedkamer” waar alle kledingstukken enz. aan dek zijn gebracht voor een tochtje onder water. Voor 't geval het water u wat koud mocht wezen is het eerste werk om over de gewone kleding heen een wollen broek en dito trui aan te trekken, vóór de beurt komt aan het eerste deel van het duikerkostuum, „het pak.” Zooals u ziet: dubbel linnen met caoutchouc-vulling, de naden over elkaar gelijmd, waterdicht. Erg gemakkelijk is het pak in 't gebruik niet! Voeten en beenen moeten via den halskraag op de bestemming komen! Eerst even zien of uw polsen dik genoeg zijn voor de goede afsluiting met de caoutchouc-manchetten, anders moet er een „vet-windsel” om gewonden worden, want droogblijven is bij een reis onder water toch gewenscht. Dus nu eerst de beenen via de halsopening in de pijpen, het pak wat opgetrokken en de armen omhoog

De helm wordt opgezet. Om het midde! ziet men de telefoonlijn, tevens seinlijn.

in de mouwen geduwd, den kraag een beetje gefatsoeneerd, en nu moet u de verdere kleederij aan de helpers overlaten. Het linnen overpak voor bescherming van het caoutchouc kunt u wel missen voor deze korte reis. Nu komen de „schoentjes” aan de beurt. Zooals u kunt zien, schoenen van echt leer, alleen de zolen zijn van lood en de neuzen beschermd met koper, tegen het stuk-

De slang die de lucht toevoert, wordt bevestigd.

De looden gewichten worden aangehangen.

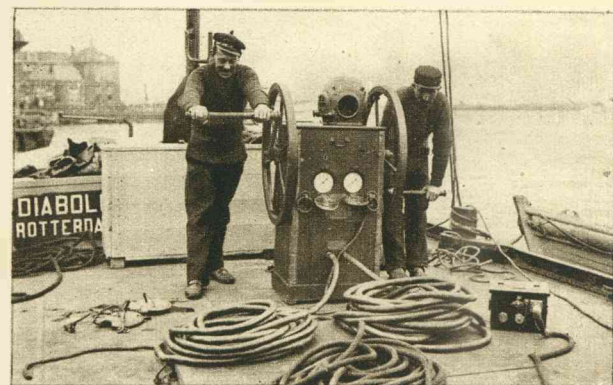
stooten bij het wandelen langs de „ongeplaveide wegen” daar beneden!

De looden zolen zijn beslist noodig om den reiziger het benodigde „zinkvermogen” te bezorgen. Wilt u eens tillen? Per stuk 8 à 9 K.G., ze zijn al iets versleten. Om een beetje gewoon te worden aan de nu verzwaarde onderdanen is het wel goed even een oefening in het loopen te houden, dan is tevens te voelen of de riemen goed aangetrokken zijn, want de schoenen mogen in geen geval in de modder blijven steken! Nu is de beurt aan het

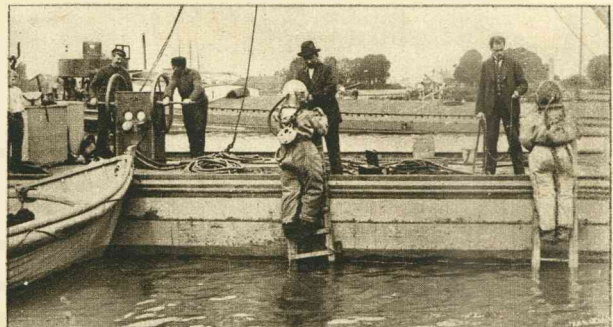
De laatste hand aan het toilet. Het kijkglas.

bovengedeelte. Eerst het onderstuk van het hoofddeksel, in dit geval „helm” geheeten. Van koper, zooals u bemerkt. Even het hoofd wat in de schouders trekken, want het „kraagje” moet over het hoofd heen. Zoo, nu gaat de caoutchoucring van het pak over de boutjes heen en de gebogen sluitstukken er op. Met vleugelmoeitjes, goed aangeschroefd, is ook die sluiting waterdicht. Het bovenstuk van den helm, doch zonder kijkglas, zal nu worden opgeschroefd, waarmee u al aardig op een duiker begint te gelijken. Aan de achterzijde is een speciale inrichting voor het aankoppelen van de slang waardoor de noodige lucht aangevoerd moet worden. Binnen in den helm wordt deze aangevoerde lucht over eenige kanalen verspreid, opdat zij niet steeds door éénzelfde opening en op hetzelfde plekje zou uitstroemen. Nog is aan de achterzijde van den helm een inrichting voor het aankoppelen der telefoongeleiding, waardoor het mogelijk is onder en boven water met elkaar te spreken. De telefoondraad zit verborgen in het touw (seinlijn), dat straks om het middel gaat en waarmee de „seinman” u laat zakken en weer ophaalt. Als u wilt telefoneren drukt u met de kin even op dit knopje binnen in den helm, dan gaat er boven een belletje en weten wij dat u wat te zeggen heeft. Wordt er door ons gesproken, dat hoort u het direct. Terzijde van den helm ziet u nog een „regulateur”, waarlangs de gebruikte lucht ontsnapt en die u bij dreigend gevaar kunt dichtschroeven waardoor u vanzelf omhoog komt. Voor deze gelegenheid is het beter den stand niet te veranderen. Ziezo, nu kan de telefoonlijn aangekoppeld worden en het bovenstuk van den helm, zonder kijkglas,

De luchtpomp (voor twee duikers).

opgeschroefd worden. De seinlijn (tevens telefoonlijn) gaat stijf om het middel, om te voorkomen dat de toegevoerde lucht naar beneden gaat, waardoor u „topzwaar” zou worden. De luchtslang kan nu ook worden aangeschroefd, waarna het tijd is voor de „gewichtige waardigheidsteekens”, één borst- en één ringmedaille, elk ongeveer 15 à 16 K.G.! Komt u eer die omgehangen worden wat dichter bij de ladder staan waarlangs u moet afdalen, want uw gewicht wordt nu zachtjesaan respectabel, voelt u

De laatste instructies voor het neerdalen.

wel? Nu kalmaan van boord en een paar sporten de ladder af, we zullen u helpen, en laat nu de borstplaat tegen de ladder rusten, dan zullen wij even de luchtpomp (deze is ingericht voor twee duikers) probeeren. Alles goed! Mocht het zich nu onverhoopt voordoen dat de telefoon weigert — maar we hebben dat nog nooit gehad —, dan kunt u altoos waarschuwen met de seinlijn, die dan boven den helm in het water te zoeken is. Herhaald rukken daaraan, is het teeken dat u weer boven wilt komen. Een ponjaard behoeft u zeker niet mee te nemen; vijandige bewoners zijn hier beneden niet.

Ziezo, als u nu gereed is, kan het kijkglas voorgeschoefd worden en loopt u de ladder maar af zoover er sporten zijn en dan gaat het vanzelf. Klaar? Pompen jongens, goede reis meneer! — Hé, dat verlicht een mensch nu die zware boel in het water komt. 't Zoem, 't zoem, elkeslag een paar liter lucht, wel een beetje 'n „olie- en caoutchouc-luchtje”. maar je kunt ook onmogelijk overal alles precies naar je zin hebben!

Brl, brl, belt de afgewerkte lucht weer langs den reguleur opzij den helm uit. Heftiger wordt het borrelen, geen ladder meer, het water stijgt, of liever de duiker zakt, langzaam, maar gestadig! Alles groen! 't Zoem, 't zoem, dieper en dieper, 2—3—5—7 meter. Eigenlijk toch een gevaarlijk werkje, goed dat ze boven uitstekend opletten! 't Zoem, 't zoem, hè wat is dat? Grond onder de voeten, of liever modder, want een reuzenwolk schijnt plotseling losgeraakt en schiet nu wirrel-warrelend voorbij, het beetje licht verdonkerend. Even probeeren stil te staan. Jawel! 't zoem, 't zoem... als een pop op een draaiorgel moet meneer op de slagmaat mee, op - neer, op - neer, 't zoem, 't zoem. — „Hallo! Hoe gaat het meneer?” — O. wel goed. Alleen, ik kan niet stilstaan. — „Gaaf u dan

zitten!" — Met mijn pakje zoo maar in de modder?
„Gerust hoor, dat is er straks weer allemaal af!"

En dan dat suizen in mijn ooren? — „Dat komt van de samengeperste lucht waarin u thans verkeert, en misschien den mond gesloten, dan is het nog erger! — Dus is het hier beter mond open? — „Juist! Hallo meneer, we zullen u nu een pakje toezenden door middel van de seinlijn. Kunt u die grijpen, boven den helm weet u wel?" — Hebben! — „Palm nu de lijn maar in tot het pakje bij u is, het zit aan de lijn vastgebonden" — Een, twee; een, twee; dat werkje is niet zwaar. Daar is het bewuste, een houten hamer! Wat moet ik daar nu mee? Enfin, losmaken! Zie zoo, . . . , hè, hè, hier blijven! Jawel meneer, u moet vasthouden, weg is de hamer! Dan maar telefoneren! — „Hallo, ja meneer?" — Ik kreeg den hamer, maar dat ding was mij te vlug en ging direct omhoog! — „Ja, voorwerpen die drijven, gaan niet graag zoo diep! We hebben hem al opgevischt hoor! Wilt u zelf ook boven komen?" — Ja, ik kan hier ook niets doen en het is nu niet zoo comfortabel ingericht! — „Dan halen we u weer op. In 't eerst gaat het wel wat hard, maar u behoeft niet bang te wezen hoor, het gaat wel zonder ongelukken. Daar gaat u." — „Ophalen Klaas!"

Groote goedheid, wat een vaart! dat gaat te hard! O, nu wordt het beter en veel lichter. Boven!

Ha, daar is de ladder en begint de klimpartij! Die seinman haalt je toch maar flink omhoog, anders kwam je er niet denk ik. — Ho, even rusten, kijkglas afschroeven, stoppen jongens!

„Dag meneer, flink gedaan hoor! We zullen u nu helpen weer aan dek te komen, zachtjes aan maar." — Ziezoo! vlug de loden af Klaas, meneer zal wel moe zijn van het ongewone reisje, en dan den helm; waar is meneer's pet? „Direct opzetten, om het kouvatten! Neemt u nu maar plaats, dan trekken we u de natte schoenen en verderen natten boel uit!"

„Ziezoo, nu is u weer toonbaar voor de „droge" wereld. En hoe is het reisje bevallen?" — Schikt wel! Alleen dat in en uit het water komen is een zware karwei. Maar ik heb geen spijt eens alles van nabij te hebben gezien. Het zou mij evenwel niet bevallen om lang beneden te blijven, want erg aanlokkelijk is het er niet.

„En toch blijven onze jongens wel twee uur en nog langer achtereen onder en dan moeten zij er nog bij werken. soms op veel grooter diepte dan u geweest is. U begrijpt wat een sterke knapen ze zijn!"

Ja, dat wilde ik nog vragen, wat is de grootste diepte, waarop de duikers nog kunnen werken?

„Dat hangt vooral af van het water, of er veel stroom loopt, of de bodem hard is, enz. Maar ik zou zeggen ook onder de gunstigste omstandigheden is 40 meter wel de uiterste grens. U begrijpt wat een kolossale druk er al is op een diepte van bijv. 30 meter; op elken vierkanten cm. drie K.G.! En de samengeperste lucht moet dien druk opheffen; twee man aan de pomp is dan ook niet voldoende. De duiker moet ook meer bezwaard worden, waartoe hem dan een koperen ceintuur met loden propfen wordt omgehangen."

Nu, dat doe ik dan liever niet na; als er zichts voordeel, was je letterlijk voor de haaien.

„Och, ongelukken liggen soms in een klein hoekje en ook op kleinere diepten kan het wel eens mis gaan. Het blijft altoos uitkijken en oppassen."

En hoe is het dan met het zien, zoo diep onder water?

Mij dunk, het moet er toch bijna nacht zijn?

„Ook weer afhankelijk van de omstandigheden."

Het duiken geschiedt natuurlijk alleen overdag, maar ook dan kan het werk in het donker zijn, bijv. onder den wand van een gezonken schip, in riolen van sluizen enz. Doch wij hebben daar expres vervaardigde lampen met electrisch licht voor; soms krijgt de duiker een kleine lamp op de borst, dat is dan bij kleine werkjes voor een kort onderzoek en in andere gevallen wordt een groote lamp neergelaten, die de duiker zoo dikwijls noodig zelf verplaatst. De stroom voor het electrisch licht wordt door een aparte machine op het werk geleverd."

Heeft u wel eens ongevallen meegemaakt van meer ernstigen aard zooals de couranten soms melden?

„Gelukkig niet, meneer. Meestal zijn die oorzaak van onoplettendheid, vooral nu de toestellen zoo uitstekend in orde zijn."

Wel hebben wij het eens gehad dat een duiker onder water om hulp vroeg, wegens het „onklaar" geraken van de seinlijn, maar wij konden hem direct helpen door een anderen duiker aan te kleeden die hem ging verlossen.

Kom, ik zal niet langer van uw goedheid misbruik maken. Mijn besten dank voor uw goede bemoeienis en voor den interessanten tocht!

En hiermee neem ik ook afscheid van de Panorama-belangstellenden in de stille hoop dat zij voldaan zijn over dit rustige kijkje in het rijk der visschen. Zoo niet, dan zal de Redactie van Panorama hen ongetwijfeld in staat stellen de weetgierigheid nader te voldoen als die ter harer kennis komt.

M.

UIT RIJDEN

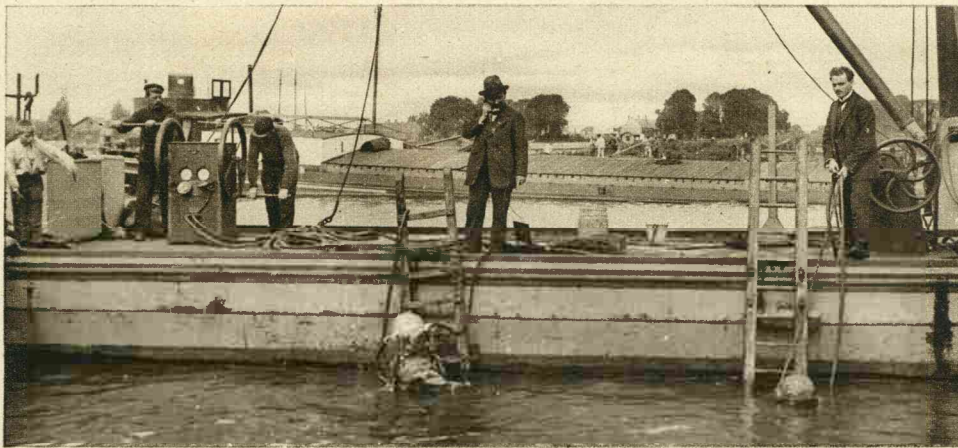
Nou ik dat nou ook niet eens kunnen doen?" dacht Janus Bleeker en met verlangende blikken volgt hij het glimmend rijtuig met gummi banden. „Al ben ik nou maar walbaas, as ik rijden wil, dan zal ik rijden! 'k Ben morgen toch vrij en 'k loop direct even bij den stalhouder an."

„Hoeveel kost dat, meneer?" vraagt Janus den stal-knecht, die „klaar om uit te rijden", met een vunze „hooge zijden" scheef op het hoofd aan den ingang van de stalhouderij staat en een versche pruim achterin zijn mond stopt.

Hij lacht een beetje om dat „meneer" van Janus en dat merkt Janus ook wel, maar je kan toch tegen iemand met een hoogen hoed waarachtig geen „baas" of „jô" zeggen?

„Met hoeveel gaan jullie?" doet de knecht familiaar.

„Met z'n negenen, as tenminste me schoonmoeder ook meegaat, en dat zal wel, as het d'er niks kost," zei Janus.

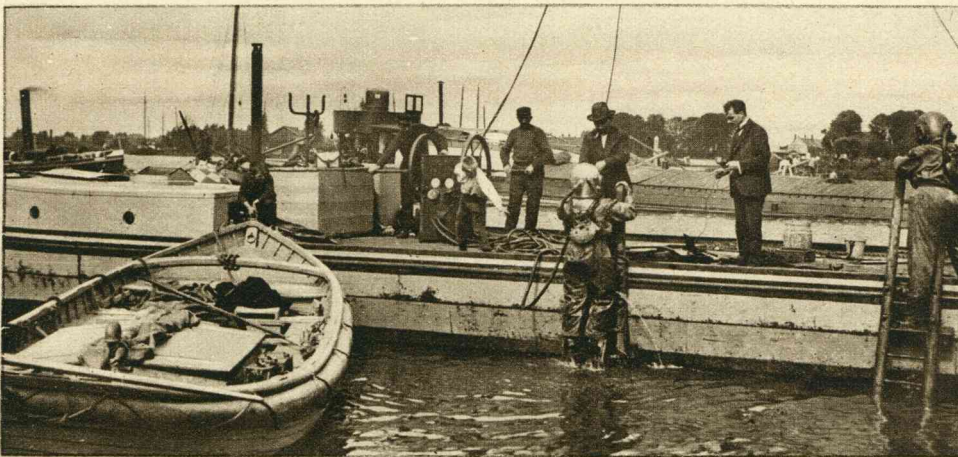
In het water.

„Mot U een kar met twee knollen hebben," beslist de knecht. „Zeg dan voor drie uurtjes, da's zeven gulden en vijftig centen, buiten de fooi."

„Goed," zegt Janus, „voor één keertje kan dat, kom dan precies tien uur morgenochtend."

Toen hij bij deze woorden den knecht aanzag voelde hij zich beslist den meerdere en met een genadig hoofdknikje groette hij, terwijl een beleefd tegen den hoogen hoed tikken de wedergroet was.

Na eenige minuten draait Janus den sleutel van zijn huisdeur om en stapt de looperlooze houten gang binnen, waar het hem met moeite en overleg gelukt over twee vech-

Terugkeer van den duiker. Het kijkglas wordt afgeschroefd; de pomp komt buiten werking.

tende telgen heen te stappen en zich door zijn vier andere spruiten zonder bijzondere ongelukken naar de achterkamer te laten brengen.

„Hou jullie nou effe je monde!" schreeuwt Janus. „Is 't uit met 'at vechten daar?" roept hij dreigend de gang in.

„Waar is je moeder?" informeert hij verder. Vrouw Bleeker neemt juist afscheid van de buurvrouw, met wie ze om den hoek van het warandetje een blijkbaar zeer gewichtig onderwerp heeft afgehandeld.

„Jij staat nou ook altijd met dat wijf van daarnaast te klessen as ik thuis kom," moppert Janus.

„Klesse, klesse! 't Mensch vraagt me wat; kan ik toch zeker me mond niet houwe?"

„Morgen een vrije dag," leidt Janus voorzichtig het onderwerp in.

„Kan je mooi het kippenhok verven, dat hebben de jongens vanmiddag weer aardig toegetakeld."

„Luister is, Ant," en Janus' oogen schitteren. „Weet je wat we morgen doen? We gaan uit rijden!"

„Wat?"

„We gaan uit rijden," herhaalt Janus gewichtig en zacht, want de oudste jongen, van een jaar of tien, begint er de lucht van te krijgen, dat er iets bijzonders aan de hand is. Kwasië barsch wendt Janus zich daarom plotseling tot hem en zegt: „Heb jij dat kippenhok . . ." Meer was niet nodig. Toen de jongen het woord „kippenhok" hoorde, was hij plotseling als door de aarde verzwoegen en Janus vervolgde vergenoegd: „Ja, vrouw, we gaan rijden met een rijtuig met twee paarden," en vol verwachting ziet hij Ant aan.

Ant nam het echter anders op dan Janus verwacht had. „En Jan mot een nieuwe broek hebben en Marietje het geen kleeren an d'er lijf en ik mot broodnoodig een paar nieuwe schoenen hebben en . . ."

„Mensch, al ga je nou met dat gezeur door tot morgenochtend, ik zeg je nogeens: we gaan morgen uit rijden, en je moeder gaat ook mee!"

Nauwelijks had Janus 't laatste woord gesproken of uit de verschillende kinderkelen steeg een gejubel op, waarbij een Indiaansch krijsgehuil slechts een armzalig figuur gemaakt zou hebben.

„Hou jullie je snaters," bulderde Janus. „Hebbe ze 't waarachtig weer allemaal gehoord." Toch deed het Janus goed, al die blijde kindergezichten en hij zij goedmoedig tot z'n oudste: „Ga jij nou direct naar grootmoeder en vraag of ze zin heeft om mee uit rijden te gaan, in een rijtuig met twee paarden. Denk er om dat je dat zegt: in een open rijtuig met twee paarden."

Jan schoot de deur uit en een half uur later kwam hij terug met de mededeeling, dat grootmoeder morgenochtend om negen uur bij hen thuis zou zijn. Onderwijl had Jan niet kunnen nalaten de heele buurt aan het heuglijk feit in kennis te stellen.

Ant nam er alleen geen genoegen mee. „'t Is geld wegsnijterij," zei ze. „Kost je weer tien gulden. Afijn, nou mot je 't natuurlijk doen, want de heele buurt weet het, maar mijn doe je der geen lol mee, geloof dat maar niet."

„Mot je maar is wachten tot je fijn in de kussens zit," zegt Jan.

Dien nacht sliepen alleen de jongste twee kinderen van Janus; de rest van het gezin genoot geen nachtrust, ook Janus en Ant niet. 's Nachts tegen een uur of één dacht Janus gedruisch in de huiskamer te hooren, steekt behoedzaam zijn hoofd buiten de bedstee en gluurt door de ruit van de alkoofdeur.

„Wat is er?" vraagt Ant, half wakker.

„Stil," zegt Janus, „'k hoor wat!"

Angstig wacht Ant de dingen die misschien staan te gebeuren. Voorzichtig stapt Janus het bed uit, juist op een bikkelaar van een zijner jongste spruiten. Janus vloekte binnensmonds. Toen wierp hij met een ferm men zwaai wijd de alkoofdeur open.

„Beroerde aap van een jongen," hoort Ant hem plotseling schreeuwen, „wat doe jij midden in den nacht op?"

„Ik . . . ik wou effe kijke of het morgen mooi weer is," antwoordde Henk, die op een stoel voor het raam de sterrenlucht zat te bestudeeren, „want, want Jan zegt dat het . . ."

„Jan zegt!" brulde Janus, paars van woede, met zijn bezerden voet in zijn linkerhand en op zijn rechterbeen hinkend: „Zegt die andere kwajongen ook nog wat midden in den nacht? Vooruit naar je bed dadelijk, en gaan slapen, hoor, denk er om!"

Henk verwijdt zich tamelijk langzaam van het raam. Waarschijnlijk heeft hij bemerkt dat zijn vader slechts één been en één hand tot zijn beschikking heeft.

Janus kruipt weer onder de dekens, luistert niet naar Ant, die hem verwijt, dat-ie den heelen boel op stelten heeft gezet met dat dolle „uit rijk gaan".

Nog ettelijke malen werden ze beiden opgeschrikt door hunne respectieve spruiten, die de weersgesteldheid kwamen opnemen; zelfs kwam Henk gevaarlijk dicht in de nabijheid van de ouderlijke bedstee, om zijn ouders in kennis te stellen „dat het al half vijf was", welk feit Janus aanleiding gaf een halven cirkel met zijn platte hand in de richting van de stem te maken. De eigenaar van de stem kwam intusschen niet met den zwaaienden arm in aanraking.

Eindelijk was het dan toch zeven uren was het gezin, zij het nog vrijwel „en négligé", in de achterkamer vereenigd.

Het was heerlijk weer, wat echter de jongste twee telgen niet weerhield het huis met een vervaarlijk gehuil te vervullen.

„Is dat hier elken morgen zoo'n spektakel?" vroeg Janus, uit z'n humeur. „Was ik maar om vijf ure opgestapt, net as anders."

„Begin jij nou ook riet," waarschuwde Ant, „'k Ben nog geen kwartier op en nou al half gek."

„As 't zoo doorgaat stap-ie volslagen gek in 't rijtuig met de twee paarden," mopperde Janus.

„Ja, hij heb me mooi opgeknap met je rijtuig met twee paarden," zei Ant, reeds met eenige stemverheffing.

„Help nou eerst die twee kinderen," zei Janus, „dat dat gebrul 's ophoudt."

Plotseling weerklinkt een hevige slag vanuit de gang. Janus vliegt naar de deur. Jan is in een paardenspan gespannen, Willem ment en Henk, die waarschijnlijk het paard wilde laten drinken, heeft den-boordevollen emmer uit zijn handen laten vallen. De heele gang drijft.

Nauwelijks hebben de jongens vader in de gaten, of ze stormen het tuintje in en Janus, die niet tot spot van de burenen het tuintje in 't rond wenscht te loopen, verbijst zijn woede en haalt een dweil. In zijn sous-pantalon staat hij de gang aan te dweilen. Ant heeft ondertusschen de beide kinderen zoet gekregen en steekt haar hoofd om den hoek.

„Janus, ben je gek? De gang is brandschoon!"

„Kan me niks schelen," zegt Janus. „Schiet jij maar op, dat we weg kommen. 't Is over achten."

„Ik zeg je," schreeuwt Ant, „dat 't nie noodig is, om de

gang te dweilen, ze is brandschoon!" — Janus richt zich uit zijn gebogen houding op. Hij is purperrood van inspanning en woede.

„Ant, maak me nou niet stapelgek. Ik dweil het water op, dat die apen van jongens hier neer gemikt hebben.”

„Trek dan je broek an. Wie staat nou in zijn onderbroek 's morgens om acht uur de gang te dweile.”

„Mensch, leg nou niet langer te zaniken, ga jij nou je gang maar en la mijn maar opschieten hier.”

„Jongens, eten!” roept Ant een oogenblik later naar den tuin en Janus stelt zich verdoekt achter de keukendeur op. Een rammelende hebben ze toch verdiend. Alle vier de jongens klommen echter door het raam de kamer in en Janus hoorde ze tot zijn verbazing binnen lachen en vechten. Toen stootte hij ook naar binnen en greep den eersten den besten in zijn kraag, legde hem over zijn knie en de kamer was oogenblikkelijk vervuld van jammerklachten. Wim, die bemerkte dat hem hetzelfde lot zou beschoren zijn, beschouwde het open raam als de eenige toevlucht, klom op tafel en was met een koenen sprong in den tuin, terwijl het achter hem gevaarlijk rinkelde. De grootste helft van het theeservies was verloren, ook moeders mooie kop, waarop met gouden letters stond geschilderd „Voor moeder”.

„Dat heb-ie d'er nou van,” schreeuwde Ant boven al 't rumoer uit. Ze kon Janus nog juist bijtijds terughouden van een renpartij om het perkje in zijn sous-pantaloon.

„Dat heb-ie nou van je rijtuig met twee paarden!”

„Wat een helsch huishouwe is dat hier!” brulde Janus. „'t Is negen ure, dadelijk komt je moeder, en d'er is nog niks gebeurd. Je loopt nog met je hangende hare! Kijk me n'is an wat een bende. Dalijk trapt dat kind met der bloote jatte in de scherve!”

„Ik ga niet uit, hoor!” gilt Ant. „Ga jij maar alleen met 't heele zootje. We hebben alschadepossies genoeg vanmorgen.”

„En 't rijtuig is toch besteld!” Janus slaat met de vuist op tafel. „En de twee paarde!”

„Kan me niks schele, al waren d'er twaalf paarde. Ik blijf thuis.”

Negen uur belt Janus' schoonmoeder. Ze heeft haar zwart zijden japon aan met haar mooie kanten pelementje.

„Goeie morrege,” verwelkomt ze vriendelijk en bekijkt verwonderd het huiselijk tafereeltje.

„Ga maar weg,” schreeuwt Janus in zijn woede, „we gaan niet uit rijk.”

„Hoef-ie me zóó niet te zeggen,” krijgt Janus in denzelfden toonaard ten antwoord. „Ik heb mezelf niet opgedrongen. Jullie hebbe me uitgenoodigd voor een rijtuig met twee paarde en me heele huishouwe is in de war en nou kom ik hier, omdat die oudste slampamper van jou gisteren naar me toe kwam en...”

„Mensch,” schreeuwt Janus, die in 't geheel niet geluisterd heeft, „kom hier nou de herrie nog nie groter maken. Ik zeg je: we gane niet uit rijk! We blijve allemaal gezelligs thuis.”

„'t Is mooi, hoor, om een oud mensch zóó d'er door te halen. Maar mijn heb-ie nie meer gezien, hoor! Wat een bende.”

Ant is in de keuken bezig en heeft nauwelijks het komen en gaan van haar moeder bemerkt, want de beide jongsten gaven weer op de allerevidelijkste wijze van hun aanwezigheid blijk. Henk en Jan vechten juist om de laatste boterham.

Kwart vóór tien begon in de buurt hier en daar een raam open te gaan en tegen tien uur hadden zich de meeste kinderen uit de omgeving in een twee- en zelfs hier en daar in een driedubbele rij vanaf Janus' voordeur tot aan den blauwen trottoirband geschaard.

Precies op tijd kwam het rijtuig... het rijtuig met twee paarden.

Janus werd woedend toen hij 't wielgeratel hoorde en de jongens huilden als wolven toen ze bemerkten dat er van 't rijden niets komen zou. — Janus stapte naar de voordeur. De man met de „hooge zijde” stond voor hem en wreef in zijn handen.

„Prachtig weertje, hè? Kijk me dat stelletje d'er is netjes uitzien, niet?”

Janus wierp een grimmigen blik op het rijtuig met de twee paarden, op de kinderen, die in rijen stonden en de buurvrouwen aan den overkant. Toen siste hij:

„We gaan nie rijk.” En op den verwonderden blik van den koetsier herhaalde hij:

„Snap-ie me niet, man? We gaan niet uit rijk. Hier heb-ie een gulden voor de moeite. We blijve thuis.”

„O,” zei de koetsier, en tikte weer aan z'n hoed, „ga je niet uit rijk? Maar as-ie dan de volgende keer wel uit rijk gaat, dan kom-ie toch zekers bij mijn terug?”

„Ja, vast, hoor,” beloofde Janus, „de volgende keer...” Toen smeet hij de deur dicht.

P. S.

DE WRAAK

DOOR CISSY VAN MARXVELDT

Het was een kille, grijze Januarimorgen, toen Vera Hamondt van Hoek van Holland naar Amsterdam reisde, nadat ze 's nachts de Noordzee overgestoken was. Ze had een paar maanden bij haar vriendin, die in Londen getrouwd was, gelogeerd, was, op aandringen van Mary, Christmas nog overgebleven, terwijl ze zichzelf wijsmaakte, dat ze niet naar huis verlangde. Maar hoe ze werkelijk verlangd had, merkte ze pas, nu ze weer in Holland was.

Mary was hartelijk en allerliefst, en de kinderen waren schatjes, doch Vera hield niet van 't drukke, uitgaande leven, wat Mary in Londen leidde. Als ze daartegenover de innige bekoorlijke rust van haar eigen leventje in Holland stelde, dan begreep ze niet, hoe ze 't die twee maanden in Londen nog uitgehouden had. Ja eens, eens... nu anderhalf jaar geleden toen was ze als een krankzinnige met Brigitte, haar oude getrouwe, naar Frankrijk en Zwitserland gereisd, had

thuis, en alles, alles was even heerlijk. Het knappende vuur in den haard, de keurige ontbijttafel, de bloemen die overal geurden. Goeie, trouwe Brigitte, om overal aan te denken!

Na het ontbijt, en nadat ze het heele huis doorgelopen was, alles met haar liefkoozende oogen bekijkend, ging ze voor het vuur zitten met een stapel kranten, die Brigitte trouw voor haar had weggelegd. Ze had eigenlijk hoegenaamd geen zin, dien stapel door te kijken. Holland was Holland gebleven in die twee maanden, en geweldige dingen waren niet gebeurd, anders had ze daarover wel in de Engelsche kranten gelezen. Nee, ze zou vanochtend heerlijk niets doen en uitrusten, en dan vanmiddag kalm weer aan het werk gaan. In haar notitie-boekje had ze massa's korte impressies neergeschreven; daar was heel veel van te maken.

Vera Hamondt schreef voor haar plezier. Ze was geen beroemdheid, doch haar schetsjes en vooral haar meisjesboeken waren vlot, vroolijk, onaanstellerig geschreven. Het schrijven vulde de leegte, die anders in haar leven geweest zou zijn. Het stelde haar in staat, met het geld, wat ze bezat, te blijven leven, zooals ze dat vroeger gewend geweest was.

Haar vingers plukten gedachteloos aan de kranten, die naast haar op een tafeltje lagen. Ze nam er een paar van op, 18 November, 19 November;

Brigitte had ze op datum gelegd. Kom, ze zou ze toch maar even vluchtig doorkijken. Nee, natuurlijk niets bijzonders. Maar toch wel leuk weer een Hollandsche krant te lezen. Toch wel gezellig... mijmerde ze. En daar opeens, de advertenties doorkijkend, trof haar een naam, die alles, alles voor haar veranderde. Daar stond zoo gewoon, zoo koel, zooals er elken dag advertenties in de krant voorkwamen:

Getrouwd:

A. L. van Waele
en

Clasina Bruin.

De Heer en Mevrouw van Waele-Bruin betuigen, enz.

Met een licht gekreun zakte Vera Hamondt neer op de zware ijsberen-vacht voor den haard, en ze duwde haar hoofd in de lange, zachte haren. Dolf getrouwd, o, wat vreeselijk, Dolf getrouwd! En dat ze dat nu lezen moest, nu ze zich zoo blij en gelukkig gevoelde. Brigitte had het natuurlijk niet gezien, anders zou ze de kranten niet zoo trouw bewaard hebben. Brigitte, die alles wist.

O, ze kon het niet verdragen, ze kon het niet. Haar wijd-open oogen staarden wanhopig in het dansende haardvuur. Toch hilde ze niet. Vera Hamondt had ook niet gehuild, toen ze anderhalf jaar geleden van Dolf van Waele het hatelijk-beleefde briefje kreeg, waarin hij haar schreef, dat het

beter was hun verloving af te breken, maar dat hij hoopte, haar vriendschap te behouden. O, dat malle, banale zinnetje, dat hij hoopte haar vriendschap te behouden. Ze wist nog, hoe ze het briefje stukgescheurd had in vele stukjes, hem direct alle cadeaux teruggestuurd had, zonder eenig schrijven erbij, en met Brigitte weggereisd was naar Parijs en Nizza.

Hoe had hij het haar kunnen aandoen? Ze waren een jaar verloofd geweest, en ze had hem toch immers gelukkig gemaakt. Dat zei hij elken dag, als hij haar liefkoozend zijn fee, zijn vrouwtje noemde! En nu was hij getrouwd met een ander, met een Clasina Bruin; wat een naam! Vera lachte schamper. Die Clasina zou hij nu al zijn liefde geven, en hij zou natuurlijk zeggen, dat hij nog nooit van een ander gehouden had.... Dat er ooit een Vera Hamondt in zijn leven geweest was, dat zou hij zeker niet vertellen.

Alles in haar kwam in opstand; ze haatte die Clasina Bruin, en ze zou zich wreken op hem, die haar mooie, volle jonge leven bedorven had. Ze zou een verfijnde wraak bedenken, ze zou... En ze richtte zich op met haar oude wilskracht, keek in den spiegel naar haar mooi, verhit

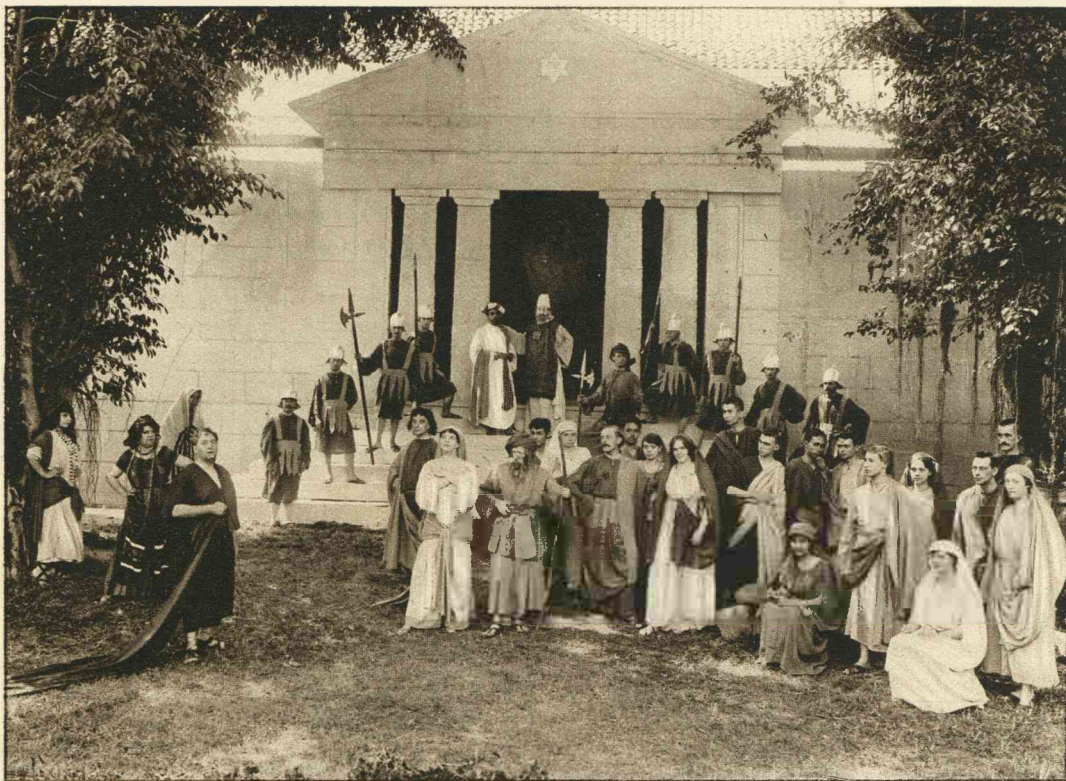
gezicht waarin de oogen groot-donker glansden. Ze zou zich wreken.

Kalm keek ze de advertentie nog eens door. Hij woonde weer hier. Het adres stond er niet bij, maar dat kon ze vinden in het telefoonboek. Hij was natuurlijk telefonisch aangesloten.

's Middags ging ze uit omdat ze niet werken kon, en ook niet kalm thuis kon blijven. In een winkel, waar ze iets kocht, vroeg ze het telefoonboek even te mogen inzien, en ze noteerde zijn nummer en zijn adres.

's Avonds dacht ze lang na, over de wijze, waarop ze zich wreken zou. Zou ze een sarcastisch briefje schrijven, dat ze, pas uit Engeland teruggekeerd, van zijn huwelijk gehoord had en hem nu van harte gelukwenschte, omdat hij zeer zeker geluk verdiende? Nee, nee, dat was te flauw. Hij zou het misschien niet eens begrijpen, en dan ze wilde haar, Clasina Bruin, ook treffen. En dat deed ze niet op deze manier. Zou ze telefoneeren? Nee, dan kon je zoo weinig zeggen. Zou ze hem een bezoek gaan brengen,

(Zie vervolg op pag. 10.)

JUDAS ISH KARIOTH.

Groep van medespelenden en dilettanten in het Openluchtspel Judas Ish Karioth door het Gezelschap van Louis de Vries met enorm succes, kort voor het vertrek naar Nederland, te Soerabaia bij herhaling opgevoerd. De hoofdpersonen op deze foto zijn v. l. n. r.: Mevrouw Kiehl (iets op den achtergrond), de heer Phil. de Vries, Louis de Vries als Judas Ish Karioth, Mevr. Willebeek Le Mair als Maria Magdalena, S. de Vries, op de treden Jaap van de Poll, Van Staalduynen.

De Indische Tournée van het Gezelschap Louis de Vries.

Nu het Gezelschap Louis de Vries, dat in October van verleden jaar naar Indië vertrok, weer binnenkort (ongeveer 10 November a.s.) in Nederland terug verwacht wordt per „Goentoer”, meenden wij een groot deel onzer lezers een genoegen te doen door een uitmendende foto te reproducteeren waarop de hoofdpersonen voorkomen die o.a. in het Openluchtspel Judas Ish Karioth meegespeeld hebben. De locale Pers was unaniem van oordeel dat het grootscheutwerk van J. L. Walch meesterlijk is opgevoerd geworden. Hieronder volgt een uittreksel uit het verslag van de Soerabaia Courant: „Wij hebben nog nimmer een stuk door het Ensemble-De Vries zien opvoeren, waarin Louis de Vries zoo domineert; op een dergelijke wijze pleegt Louis Bouwmeester te schitteren in den „Koopman van Venetië”. Meer nog dan door het eigenaardige van een open-lucht-

MEVR. E. WILLEBECK LE MAIR.

die de rol van Maria Magdalena speelde.

zichzelf een niet geringe verdienste.”

overall naar verstrooiing, naar amusements gezocht, en was teruggekomen in Holland, afgemat naar lichaam en geest en met hetzelfde knagende wanhoopsgevoel in haar hart, waarmee ze vertrokken was. Doch dat was anderhalf jaar geleden. Langzamerhand had ze zich evenwichtiger voelen worden, en al stak de oude wond soms nog, ze was nu toch veel gelukkiger, dan ze eens had kunnen dromen, dat ze ooit worden zou.

Aan het station wenkte ze direct een witkiel, die haar met haar bagage in een atax hielp. Ze had Brigitte uitdrukkelijk geschreven, dat ze niet gehaald wenschte te worden. O, de heerlijke sensatie, toen de atax voor haar huis stilhield, en Brigitte, die zeker op den uitkijk gestaan had, direct de deur voor haar openmaakte, terwijl Geesje, het tweede meisje, de ontbijttafel in orde maakte. O, het verrukkelijke weten, dat ze nu eindelijk weer thuis was! Want Brigitte, die eerst vijftien jaar bij haar ouders gediend had, en nu, nadat Vader en Moeder gestorven waren, al acht jaar voor haar alleen zorgde, Brigitte betekende thuis. En ook Geesje, die blozend-verlegen groette, was een stukje van

UIT HET VOLLE LEVEN

VERTREK VAN DEN HEER STAAL.

Vrijdagochtend heeft de heer G. J. Staal, benoemd tot Gouverneur van Suriname, 's-Gravenhage verlaten, om zich per s.s. „Nickerie” van den Kon. W.-f. Maildienst naar zijn post te begeven. Onze foto geeft Z.Exc. aan boord in gezelschap van de personen die hem uitgeleide deden.

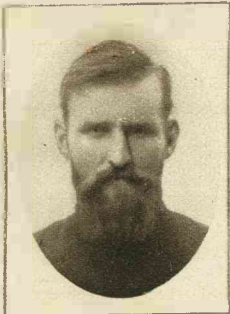
EEN MISSIE NAAR SURINAME

Met het s.s. „Nickerie” zijn Zaterdag j.l. de Eerw. Paters A. Nuijten uit Paramaribo en A. Kuijpers uit Curaçau met eenige Zusters naar Suriname vertrokken.

MR. M. TYDEMAN JR.

Mr. M. Tydeman Jr. van Tilburg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, is Zaterdagmiddag plotseling overleden, vermoedelijk aan een hartverlamming.

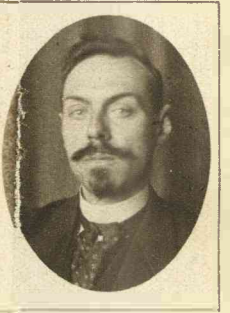

J. C. JOEKES,
kapitein van het s.s.
„Oldambt”.

De opening der Vlaamsche Hoogeschool te Gent.

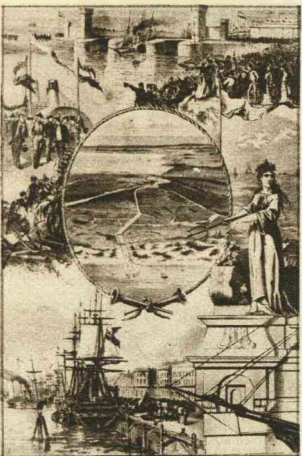
(foto „Holland”.)

C. DE GRAAF,
tot buitengewoon hoog-
leraar aan de Rijksuni-
versiteit te Utrecht is be-
noemd.

D. J. HOLSHEIMER.
Te Apeldoorn is overleden
heer D. J. Holsheimer,
oud-luit.-kol. van de mili-
taire administratie.

Op 1 November was het 40 jaar geleden dat het Noordzeekanaal in gebruik genomen werd. Onze foto geeft een ter gelegenheid van de opening uitgegeven gedenkplaat.

Met groote opofferingen is 't ons mogen gelukken een foto te verkrijgen van de opening van de Vlaamsche Hoogeschool te Gent, hetgeen geschiedde met een rede van den Rector-magnificus Prof. Dr. P. Hoffmann over „de speciale rol der Universiteit”. Natuurlijk waren verscheidene Duitsche autoriteiten aanwezig. Zooals men weet, zal de Belgische regeering de

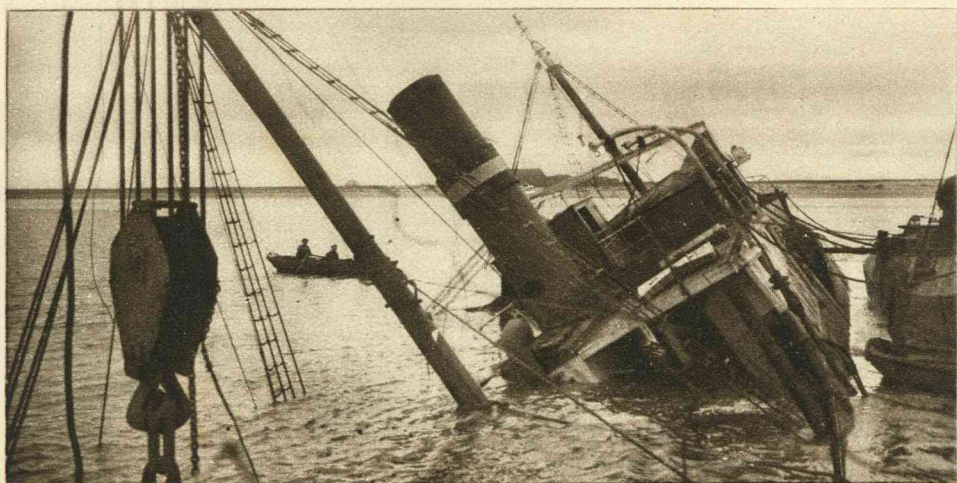

OPENBARE LEESZAAL EN BOEKERIJ TE NIJMEGEN.
Verleden week is te Nijmegen een openbare leeszaal en boekerij geopend in tegenwoordigheid van Dr. M. Schongen, Rijksarchivaris, als vertegenwoordiger der regeering.

door deze Hoogeschool uit te reiken bullen voor waardeloos verklaren. — Wij brengen op deze pagina een tweetal foto's van de berging van het vrachtstoomschip „Oldambt”, dat na in de Noordzee door Duitsche torpedobooten aangehouden en door een Engelsche kruiserflotille ontzet te zijn, aan den Hoek van Holland op den Noordwal aan den grond is gezet en omgeslagen.

In tegenwoordigheid van Z. Exc. den minister van Oorlog is verleden week te Waalsdorp een R. K. Militair Tehuis geopend.

De berging van het omgeslagen s.s. „Oldambt”.

In de bosschen bij Veldwijk.

Het villen der gekapte bosschen.

DE ACHTERHOEK

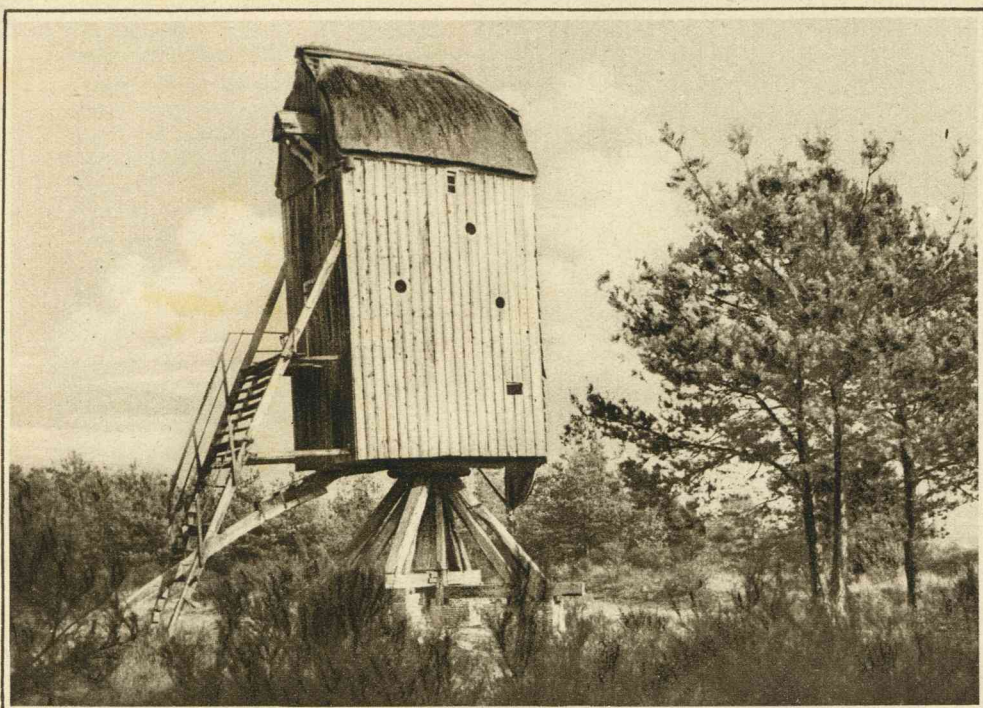
De watermolen te Borculo.

Op huis aan.

Op den Zan

De oude molen bij Geesteren.

Op den landweg bij Geesteren.

Bij den waterput.

IN DEN HERFST

Op den Sandweg.

Oude watermolen aan de beek bij Vorden.

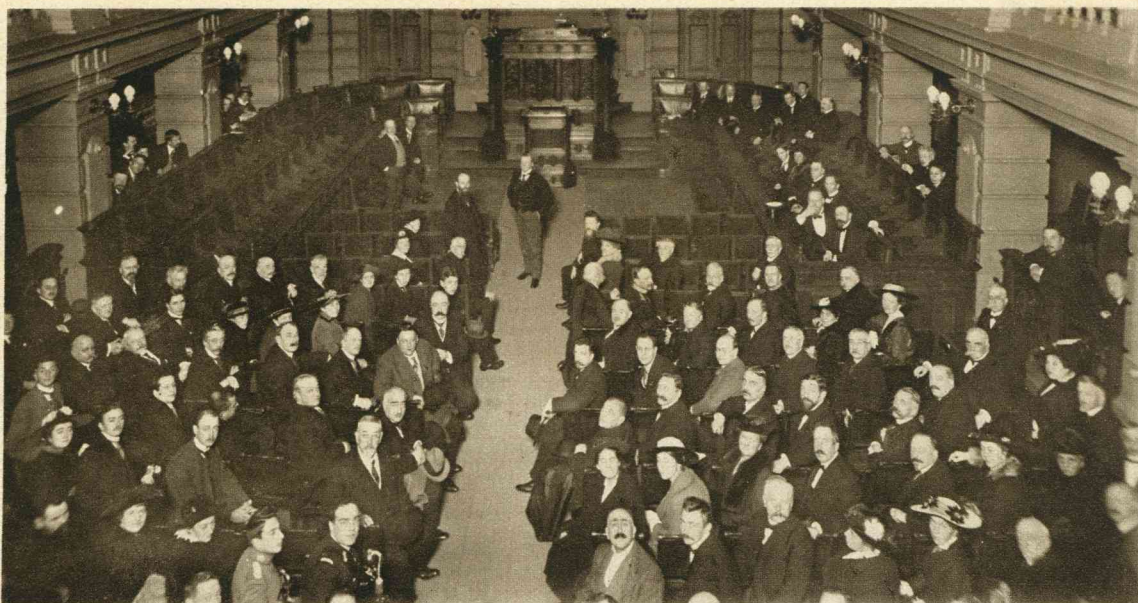
Vervolg van pag. 6

gedachtig aan het banale zinnetje van toen: „Ik hoop je vriendschap te mogen behouden?”

Vera Hamondt dacht lang na dien avond, maar ze kwam tot geen besluit. Ze wilde niet overhaast handelen; kalm wilde ze overdenken, hoe ze hem, maar ook vooral haar, het best zou kunnen treffen.

Den volgenden dag liep ze voorbij zijn huis. Natuurlijk keek ze er niet heen ofschoon ze alles zag, het mooie, groote huis, met den vorstelijken ingang. Ze scheen dus rijk te zijn, die Clasina Bruin, want Dolf bezat niets. Hij had, toen zij hem kende, een klein, onnoozel advocaten-praktijkje.

Ze combineerde, dat hij natuurlijk uit berekenig getrouwd was. Als zij maar schatrijk geweest was. Haar gezicht vertrok minachtend. En zijn vrouw zou natuurlijk een van die malle aanmatigende wezens zijn, trotsch op haar knapen man, trotsch op haar mooie,

50-JARIG BESTAAN EERSTE H. B. S. MET 5-JARIGEN CURSUS VOOR JONGENS TE AMSTERDAM.

De plechtige zitting in de Aula van de Universiteit, die bijgewoond werd door zeer veel bekende personen en waarbij het schoolfonds tot ondersteuning van minderbedeelde leerlingen door een daartoe gevormde commissie overhandigd werd. De op den achtergrond staande heer met baard is Dr. Hemmes, de tegenwoordige directeur der H. B. S.

50-JARIG BESTAAN EERSTE H. B. S. MET 5-JARIGEN CURSUS VOOR JONGENSTE A'DAM. De partij in het „Paleis”, die tot laat in den nacht duurde en waar o.a. werd opgevoerd het tooneelstukje: „Een avond vol vergissingen”, dat onder regie van Frits Bouwmeester onverdeelden bijval genoot.

rijke woning, op alles wat haar geld had kunnen koopen. Bah!

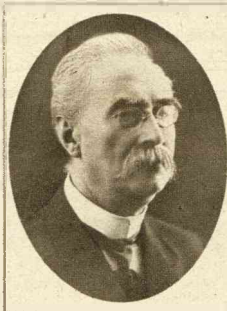
Een week ging voorbij, waarin Vera Hamondt meer het idee van haar wraak koesterde, dan een definitief plan ontwierp. Het was alsof ze voelde dat zich onverwachts en ongezoekt een gunstige gelegenheid zou voordoen.

II

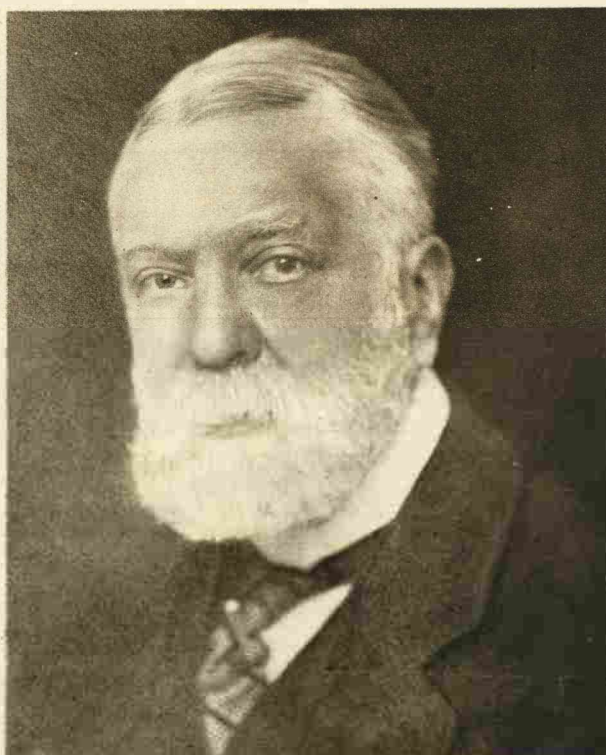
Op een avond ging ze naar den schouwburg om zich wat te verstrooien. Ze was vroeg gegaan omdat ze er niet van hield op het nippertje, of aanstellerig te laat te komen.

Terwijl ze het programma bestudeerde, was het haar plots, of haar oogen getrokken werden naar een plaats, eenige rijen van haar af. Ze keek onwillkeurig op, en ze zag, hoe zich daar juist neerzetten Dolf van Waele en, naast hem, zijn vrouw. En het flitste door haar heen, dat zich nu de gelegenheid zou voordoen.

Zich ongezien wetend, keek ze met gretige oogen. Hij was nog dezelfde van anderhalf jaar geleden, alleen was zijn haar iets dunner, en waren de trekken om zijn mond scherper geworden. En zijn vrouw? Mager, onbevallig, leelijk-bleek, zat ze naast hem. Hij sprak niet met haar, bestudeerde de zaal door zijn tooneelkijker, draaide zich dan om, en één moment keken zijn oogen recht in

A. A. COLOMBIJN VAN RAAMSDONK. †
Te Dordrecht is op 76-jarigen leeftijd overleden de heer A. A. COLOMBIJN VAN RAAMSDONK, stichter der levensverzekering-maatschappij „Dordrecht”.

JHR. S. M. S. DE RANITZ. †

Te 's-Gravenhage is overleden Jhr. S. M. S. DE RANITZ, Grootmeester van het Huis van H.M. de Koningin-Moeder, Groot-Officier van het Civiele Huis van H.M. de Koningin, drager van verschillende binnen- en buitenlandse Orden en Voorzitter van den Raad van Commissarissen van het Sanatorium „Oranje-Nassau Oord”.

50-JARIG BESTAAN EERSTE H. B. S. MET 5-JARIGEN CURSUS VOOR JONGENSTE A'DAM. De bekende dansleeraar Leefson te Amsterdam had voor deze gelegenheid een speciaal dans ontworpen, „de vijftigjarige H. B. S.” geheeten, die schitterend slaagde en zeer in den geest van het publiek viel.

MGR. A. J. HORDIJK. †

In het St.-Antoniusgesticht te Beek-Ubbergen (Geld.) is op 72-jarigen leeftijd na een kortstondig lijden overleden Z. D. H. Mgr. A. J. HORDIJK, oud-pastoor dezer gemeente.

MGR. DR. ANDR. JANSEN. †

Te Jutfaas is overleden Z. D. H. Mgr. Dr. ANDREAS JANSEN, directeur van het Aarts-Bisschoppelijk Museum te Utrecht. De overledene was een zeer bekende persoonlijkheid in de Katholieke geleerde wereld. — Op 69-jarigen leeftijd is te 's-Gravenhage overleden de gepensionneerd generaal van het Nederlandsche leger W. N. ROLDANUS, sedert 1909 militie-commissaris in het eerste district van Zuid-Holland, officier in de Orde van Oranje-Nassau met de Zwaarden. — De heer J. M. H. NEERING vierde zijn 35-jarig jubileum in administratieve dienst van de 's-Gravenhaagsche Melkinrichting „De Sierkan”. — Verleden week herdacht de heer Dr. J. J. HALBERTSMA te Amsterdam den dag waarop hij vóór 25 jaar tot arts bevorderd werd.

W. N. ROLDANUS. †

J. M. H. NEERING.

DR. J. J. HALBERTSMA.

Een spiegel in den muur tegenover, weerkaatste Vera's gestalte. Fier, slank, een vorstelijke verschijning in haar modieuze zwartzijden avondjapon, waarvan de korte rok met de vele volants haar perfect kleedde, stond ze midden in de zaal. Hij verfoeide op dat moment de vrouw naast zich, die, hij wist het, er belachelijk uitzag in haar modern avondtoilet. Schuw, niet op haar gemak temidden van de vele mensen, die zich allen zoo gemakkelijk schenen te bewegen, stond ze verlegen rond te kijken.

Ze voelde precies, hoe haar man dacht, en ze had kunnen huilen van verdriet en levensmoeheid.

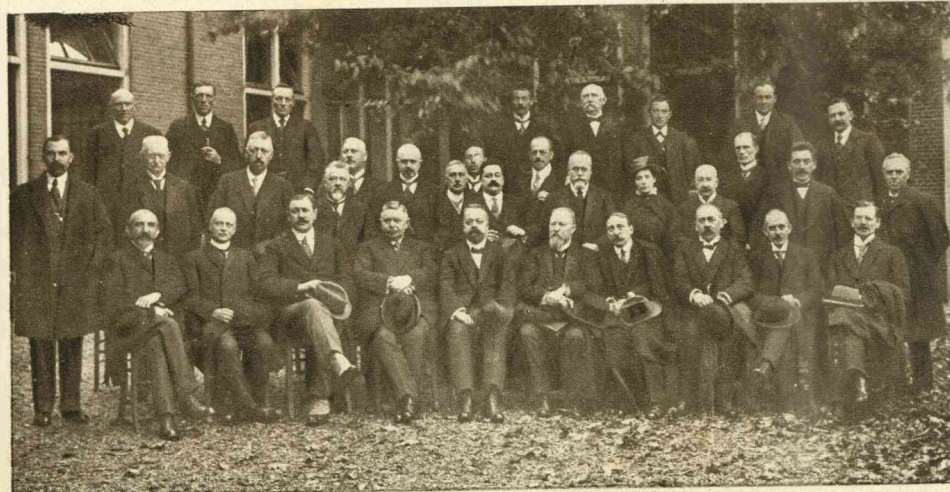
Zijn gretig-fixeerenden blik volgend, trof haar Vera's schitterende verschijning, waardoor ze haar onbevalligheid en leelijkheid nog meer voelde.

En Vera? . . . Ze ontmoette den smeekenden onderworpen blik van Dolf z'n vrouw; plots een besluit nemend, bracht ze haar half leeggedronken kopje weer naar het buffet terug, en terwijl ze vèr over Dolf heen zag, liep ze de zaal door, naar den uitgang. Ze daalde de trappen af, stapte in één der auto's en reed naar huis. Ze kòn den smeekenden blik van dat ander paar vrouwenoogen niet nog eens ontmoeten. — Dát was de wraak, die Vera Hamondt nam.

JUBILEUM VAN DEN HEER ROEMER.

Onder enorme belangstelling had in de afgelopen week de receptie plaats van den heer Roemer, ter gelegenheid van diens 40-jarig jubileum als directeur van het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam.

10-JARIG BESTAAN KAASCONTRÔLESTATION „ZUID-HOLLAND”.

De autoriteiten die tegenwoordig waren bij de herdenking van het 10-jarig bestaan van t Kaascontrôlestation „Zuid-Holland”, waaraan een kaastentoonstelling was verbonden. Op onze foto ziet men, als vijfde van links, zittend, Z. Exc. min. Posthuma. De zesde persoon is de heer F. B. Löhnis, voorzitter van het kaascontrôlestation „Zuid-Holland”. (foto Couvée)

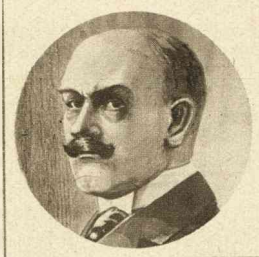
WERELDPANORAMA

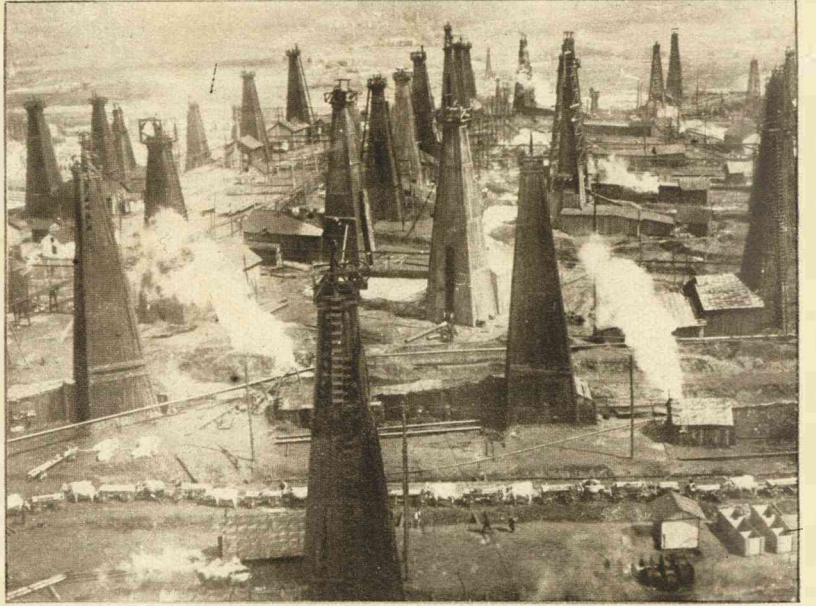
Een Servisch soldaat visschend in het meer van Orsowa.

KAPITEIN BÖLCKE.†

MINISTER KÖRBER,
die den door Dr. Fritz Adler vermoorden Oostenrijkschen minister-premier Graaf Stürgkh als zoodanig is opgevolgd.

De petroleumbronnen in Roemenië.

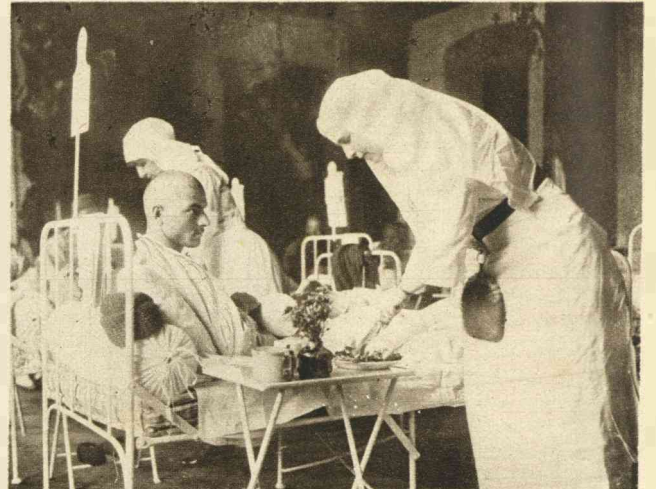
Een Servisch soldaat haalt water aan het meer van Orsowa.

De candidaat voor den Amerikaanschen presidentszetel Hughes en zijn gezin.

In een luchtgevecht op 28 October is de Deutsche kapitein-vlieger Bölcke ten gevolge van een botsing gedood. De Duitsche luchtvaart lijdt een groot verlies met den dood van dezen kranigen vlieger. — Een zeer begeerde buit, die aan de Centralen een onberekenbaar voordeel zal brengen, wordt gevormd door de onuitputtelijke oliebronnen waaraan Roemenië rijk is. Onze foto geeft een der voornaamste complexen van boortorens, die een indruk geven van den grooten rijkdom, dien het land aan petroleum en benzine (waaraan in Duitschland juist zoo'n gebrek is) leveren kan. — Behalve aan petroleum en benzine is er in Duitschland, geïsoleerd als het is door de Engelsche blokkade, ook gebrek aan gummi, waarvan de oorlog dagelijks

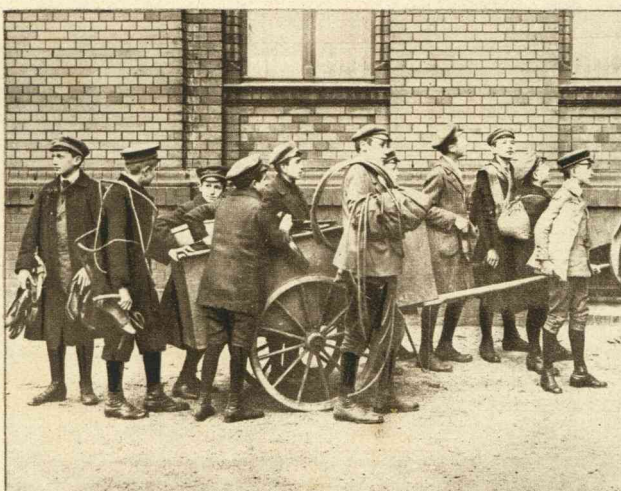
heel wat verslindt. De scholieren zamelen nu oude, waardelooze gummiwaren op, zooals overschoenen, fietsbanden, enz. enz. Ook kastanjes, die voor verschillende doeleinden betreffende de voedselvoorziening gebezigd worden, worden ijverig door hen verzameld en op de bestemde plaatsen ingeleverd. — Als „de“ concurrent van Wilson om den presidentszetel wordt algemeen Hughes genoemd. Onze foto geeft hem met zijn vrouw in de laan van het landgoed van zijn zoon te New Jersey. Achter hen staan zijn zoon en diens vrouw. Zittend op de knieën van Hughes zijn kleinzoon Charles Evans Hughes; bij zijn vrouw op schoot de kleine Stuart. — Het paleis te Boekarest is veranderd in 'n hospitaal waar de koningin en de prinsessen Maria en Elisabeth als liefdezuster dienst doen. Op onze kiek ziet men de koningin een gewonde, die door een verwonding zijn handen niet meer kan gebruiken, bij het middagmaal be-

De koningin van Roemenië als liefdezuster.

Duitsche scholieren zamelen kastanjes in.

Het gummi-gebrek in Duitschland.

Melk-meeting in het Hyde Park te Londen.

Oorlogs-kindervoeding in Engeland.

hulpzaam zijn. — De Engelsche moeders hebben een groote melkdemonstratie gehouden, waar zij melk eischen voor de baby's, die thans dit onontbeerlijk voedsel voor hen door de hooge prijzen bijna geheel moeten missen. — Ten-
einde den kinderen van vrouwen die in de munitiefabrieken werken en wier man aan het front is, een goed middagmaal te verschaffen, zijn er in Engeland verscheidene inrichtingen geopend, waar deze kleintjes voor een zeer laag prijs een goed middagmaal kunnen bekomen. Zoals onze foto aantoont zijn schoolkinderen de beste klanten.

DE TOCHT VAN DE DEUTSCHLAND

door PAUL KÖNIG, Kapitein v. d. handelonderzeeër
„Deutschland“

(4) (Vervolg.) (Nadruk verboden.)

Zou zoo iets dan mogelijk zijn? Zoo moet het regelrecht op de kust, ergens op de rotsen loopen. Ik roep Krapohl, toon hem mijn berekening. Wij kijken nog eens nauwkeurig door de kijkers, vergelijken de kaart; het klopt. — De knaap vaart in het wilde.

Wij zijn intusschen zoo dicht genaderd, dat wij hem goed kunnen opnemen. In de schemering van den juniavond was het zoo helder en licht, dat wij nauwkeurig konden waarnemen. Het was een mooi, middelmatig groot stoomschip, dat een groote neutrale vlag voerde en op den romp opvallend in de kleuren van hetzelfde land beschilderd was. In het midden van den romp droeg het een grooten dubbelen naam, dien we echter nog niet lezen konden.

Plotseling roept Krapohl:

„Donders, hoe komt het, dat de kerel nog zoo lang na zonsondergang de vlag voert? Wanneer dat toeval is! En wat beduidt de opvallende beschildering thans in den tijd van den onderzeeboortvrede? De kerel is verdacht!”

Ik moest hem gelijkgeven. Mij deed vooral de onzinnige koers ontstellen; voor zijn genoegen vaart men in den wereldoorlog doch niet 's nachts op de Noordzee een eindje om!

Wij overleggen, wat er te doen staat. Nog heeft het schip ons niet gezien, het vaart zijn geheimzinnigen koers verder en staat reeds iets achter ons.

Ik besluit daarom, niet te duiken, daar we thans met onzen koers spoedig van elkaar moeten komen.

Daar maakt het schip plotseling een scherpe wending en houdt recht op ons aan. Thans kunnen we zien, dat de wakkere neutrale ook de booten uitgezwaaid heeft; natuurlijk om nog duidelijker zijn karakter als gevaarlooze koopvaarder te tonen, die op alles is bedacht, en bereid, aan de bevelen van een duikboot direct gevolg te geven.

Ons was deze vergaande loyaliteit voldoende. Ik zond alle mannen naar beneden en liet direct alarm geven. Wij maken ons klaar om te duiken en draaien daarbij recht op het stoomschip aan, om dwars over zee te liggen, daar we dan gemakkelijker onder water komen.

Nu gebeurt tot onze grootste verwondering het volgende: nauwelijks heeft het neutrale stoomschip onze manoeuvre gezien en bemerkt, dat we duiken, of het draait met een ruk af. Onder het duiken zien we nog, hoe het dikke rookwolken uitstootend in een karakteristieke zigzag-koers het ruime sop kiest.

Deze bekentenis van een slecht geweten was voor ons eenvoudig overweldigend. Zoo hebben we nog nooit gelachen, als bij de vlucht van dezen braven man met den onbekenden koers. De leeperd waande zich doorzien en vreesde, in het volgende oogenblik een torpedo van ons in de ribben te krijgen.

En hoe woedend moest hij zijn!

Het zou zoo mooi geweest zijn, als neutrale vlak bij de „Deutschland” te komen en dan op veiligen afstand met de geschutpoorten ook de onschuld te laten vallen en te schieten. De onderzeebootsval was zoo mooi gelegd, de „Deutschland” behoefde nog slechts een beetje nader te komen!

Ondertusschen slaan wij onder water een kink in den kabel en duiken eerst na twee uren weer op. Eerst zoek ik met den periscoop den horizon af en open dan, half gedoken, het toren gat, om met den verrekijker rond te zien; de lucht is helder; in het Zuiden is de maan omhooggeklommen en maakt den schemerenden glans van den zomernacht nog doorzichtiger. Maar zoo ver ik kijk, is de zee leeg, geen stoomschip te zien. „U-Deutschland” kan ongehinderd zijn weg vervolgen en behalve de loutere vreugde over de ontgoocheling van den leepen strikken-zetter heb ik nu de zekerheid, dat wij alle schepen zien, voor zij ons in 't zicht krijgen kunnen.

En dat is reeds iets waard.

Een kopstand in de Noordzee.

Ik had besloten den volgende nacht gedurende de donkerste uren tusschen elf en een uur gedoken met de E-machines te varen.

Toen wij in de avondschemering van den langen zomerdag doken, was er wel is waar weinig wind, maar er ging een hooge deining als zeker teken dat de wind na eenige uren tot storm zou aanwakken. Tegen twee uur gaf ik bevel op te duiken en bemerkte spoedig aan de steeds wilder wordende bewegingen van het schip, dat de storm er was en er met hem een nog sterkere deining opgekomen moest zijn. Wij maakten van tijd tot tijd heusche sprongen, bliezen echter onze tanks rustig uit en kwamen heel behoorlijk boven.

Vanaf de hoogte dat de periscoop was vrijgekomen probeerde ik rond te zien; het was echter nog bijna onmogelijk iets te zien, daar de periscoop ieder oogenblik door dikke waterbergen heensnede; daarbij de schemering, waarin zich de aanrollende golven in den periscoop nog grooter en somberder voordeden. Wij doken nu geheel op, en ik steeg op den toren, om over de wild dansende zee een beter uitzicht te krijgen.

Dat was me een knap weertje geworden! Rondom in de valeschemering een heksenketel van onwaarschijnlijk hoog rijzende bergen van golven met schuimkoppen, waarvan de wind de fijne waterdeeltjes afblies en sissend door de lucht joeg. Het schip werkte er zwaar tegenop en sprong dikwijls sterk weg; het geheele dek was natuurlijk ondergelopen; ieder oogenblik bonsde een zee tegen den toren en ging in een dichten stofregen over mij heen. Ik klampte mij vast aan de borstwering van de „badkuip” en zocht den horizon af, een wonderlijken horizon van zich als coulissen door elkander schuivende waterbergen.

Juist wilde ik het commando geven de olie-machines in werking te stellen, daar — wat was dit?

De donkere streep daar, was dat geen rookpluim? Maar reeds schoof zich de rug van een golf ervoor, in den schemergrauwen hemel...

Ik wachtte en staarde door den kijker, tot mijn oogen pijn deden...

DE „GROOTE DAG” OP 31 AUG. TESOERABAIA: DEMONSTRATIE VOOR „INDIË WEERBAAR”
Enorme belangstelling; reeds des morgens vroeg begon het. Europeanen, Inlanders, Chinezen en Arabieren, zonder onderscheid van rang en stand, verzamelden zich om den spreker van hun groep en gaven in enthousiaste stemming te kennen, dat de weerbaarmaking van Nederlandsch-Indië een volkswil is! — Onze foto werd genomen op het oogenblik dat de meeting in vollen gang was en de toehoorders rond de verschillende sprekers geschaard staan.

Daar kwam het weer en het was een donkere rookpluim... en daar, daar: een top van een mast, dun als een naald, maar ik heb ze in het glas, en nu, nu... ik boor mijn oogen in den kijker... wat het golvendal juist vrijlaat, dat donkere daar... de rook erboven, vier lage schoorsteenen...

Donders, dat is een torpedojager!...

Met een sprong ben ik in den toren, het toren gat dicht: „alarm” — „snelduiken”... „watermaken” — „dieproeren”... „op twintig meter gaan!”...

De bevelen volgden elkaar als in één adem. Maar de uitvoering?!

Bij deze deining onderduiken is volgens alle onder-vindingen bijna klinkklare waanzin...

Maar wat zal ik doen?

De torpedojager kon ons reeds gezien hebben... Naar beneden moesten we, en zoo snel mogelijk.

Onder mij in de centrale werken de mannen in geluidloze haast. De spoedluchtverduijers zijn geopend, de geperste lucht sist uit de tanks — de duik-ventielen zingen in alle toonladders...

Ik sta met opeengeperste lippen, kijk door het torenvenster op de woelende zee rondom, loer op het eerste teken van dieper gaan...

Maar altijd zie ik nog ons dek, altijd weer trekt ons een golf omhoog...

We hebben geen oogenblik meer te verliezen.

Ik laat nog meer dieproer geven, bevel: „Beide machines volle kracht vooruit!”...

Het geheele schip trilt en beeft onder den versterkten druk der machines en maakt letterlijk een paar sprongen; het tuimelt als het ware in de wilde zee; wil het nog altijd niet?... Dan snijdt het met een ruk plotseling van voren naar onderen en gaat met altijd sterkere helling snel in de diepte. Het nauwelijks schemerende daglicht verdwijnt aan de torenvensters, de manometer toont in snelle opeenvolging twee — drie — zes — tien meter... Maar ook de helling van de boot neemt steeds toe.

Wij tuimelen, leunen achterover, glijden uit; wij

verliezen alle houvast op den grond, die steil naar voren zinkt... ik kan mij juist nog aan het kijkglas-gedeelte van den periscoop vasthouden... en beneden in de centrale klampen zich de mannen aan de hand-raderen der diepteroeren vast... Zoo gaat het een paar vreeselijke seconden.

De nieuwe situatie is ons nog lang niet duidelijk geworden — daar krijgen we een hevigen stoot, we worden op den grond geslingerd, en alles, wat niet nagel- en spijkervast is, wordt wild door elkaar geworpen...

Wij vinden elkaar in de vreemdste verhoudingen weer, zien elkaar aan, en een oogenblik heerscht een beklemd dwang; dan zegt de eerste officier Krapohl heel droog:

„Zoo, nu zijn we aangekomen!”

Dat nam de afschuwelijke spanning weg.

We waren echter toch alleen heel bleek geworden en zochten ons nu te oriënteren.

Wat was er gebeurd?

Waarom deze onnatuurlijke helling van het schip? En waarom raasden de machines daar boven ons soms zoo razend er op los, dat het geheele schip dreunde?...

Eer echter een van ons nog goed overleggen kon, was onze kleine Klees, de leidende ingenieur, uit zijn hurkende houding omhooggesprongen en had bliksemsnel de machinetelegraaf op „stop” omgerukt.

Plotseling was er nu diepe stilte.

We raapten langzaam onze ledematen bijeen en overlegden: wat was er gebeurd? De boot was van voren in een hoek van ongeveer 36° naar beneden geheld en stond zoo te zeggen op zijn kop; we moesten met den boeg op den grond zitten, en van achteren slingerden we met een heel behoorlijke beweging op en neer; daarbij toonde de manometer een diepte van ongeveer vijftien meter.

Ik maakte me spoedig onzen toestand helder; hij was niets minder dan gemoedelijk.

Volgens de kaart hadden we hier ongeveer een

dertig meter diepte; bij den steilen stand van de lange boot moest onze achtersteven een aanzienlijk stuk boven water steken en kon daardoor tot een aardig doelwit voor vijandelijke torpedo-jagers worden. Zoolang de machines nog gingen, moest het volgende er nog bijkomen: wanneer een golf dal over ons heenging, zweepten vermoedelijk de schroeven voor een deel in de lucht en verhoogden onze aantrekkingskracht door wilde fonteinen en schuimdwarrelling. Dat had Klees dadelijk aan het razende rukken van de motoren bemerkt en had door zijn tegenwoordigheid van geest tenminste 't ergste gevaar uit den weg geruimd.

In ieder geval hadden we onze ligplaats door een eigenaardige boei aangeduid en

verwachtten ieder oogenblik uit het hoog boven ons hangende achterschip den krakenden inslag van een granaat te hooren...

Seconden van een vreeselijke spanning verliepen...

Maar het bleef stil. De schroeven konden ons immers niet meer verraden; ook was het boven nog wel te donker, en de torpedojager had bij de onstuimige zee waarschijnlijk genoeg met zich zelf te doen.

Dat wij ons nochtans haastten, uit dien onzinnigen toestand te komen, is wel begrijpelijk. Daar het schip overigens volkomen dicht gebleven was en den vreeselijken schok zonder eenige schade doorstaan had, liep al het verdere volgens 't programma van stapel. De achterste tanks, die niet geheel luchtledig waren, werden snel met water gevuld en zoo werd geleidelijk weer een meer redelijken stand van het schip te weeg gebracht.

Horizontaal lag het daardoor echter nog lang niet; daarvoor had het den neus te energie in de modder gestookt. Maar we waren nu tenminste geheel onder water en konden rustig aan den verderen arbeid gaan. Uit de voorste ballasttanks werd een deel van het water gedrukt, en voor 't overige brachten we het schip met de evenwicht tanks voor zoover in evenwicht, dat de boeg van den grond los kwam. Wij begonnen thans naar boven te drijven, moesten echter dadelijk terugwerken om de snel optredende neiging tot schommelen van het te zwaar geworden achterschip tegen te werken. Na eenigen tijd was het evenwicht weer tot stand gebracht en de „Deutschland” vast in mijn hand.

Thans was het ook tijd om na te gaan, wat het plotselinge bokken van onze anders zoo brave boot veroorzaakt mocht hebben. Er moet een gansche rij van oorzaken bij elkaar gekomen zijn. Afgezien daarvan, dat het in de meest zeldzame gevallen gelukt, een groote boot bij hooge deining aan 't duiken te brengen, zoo zullen de tanks bij de haast waartoe ons de torpedojager dwong, ook wel nog niet geheel luchtledig geweest zijn. Daarbij kwam echter voor alles de plotselinge dynamische werking der diepteroeren, die in vereeniging met de volle kracht van de machine

en de nederdrukkende werking van een bijzondere zware zee het schip de noodlottige helling te spoedig opdrong. Wij bevonden ons in een positie als een bestuurbare ballon, die kort voor het landen te veel dieproer geeft en door een plotselinge valwind met dubbel geweld op de aarde gedrukt en verpletterd wordt. Bij ons weliswaar hield het wonderbare materiaal van onze stalen wanden den heftigen stoot zonder verdere schade uit. Slechts de bodem van de Noordzee mag op x° noorderbreedte en y° oosterlengte een kleine beschadiging vertoond hebben.

Nog iets schijnt mij van het geheele voorval vermeldenswaard. Wanneer ik mij nu achteraf voor den geest haal, wat ik dacht, toen we zoo in volle vaart met 36° helling in de diepte suidsen, dan moet ik zeggen: mijn eerste gedachte was de lading; is de lading wel stevig gestuwd, kan de lading niet over den kop gaan? Daaraan dacht ik geheel instinctief, hoe zonderling het achteraf ook klinken mag. Men kan toch zijn ouden Adam als „grootte stoomboot”-kapitein op zoo'n onderzeeboot niet zoo zonder meer kwijtraken.

Naar de open zee.

Van de Noordzee hadden we nu genoeg. En we zouden nu ook spoedig „naar buiten” gaan, naar buiten in de open zee.

Over den „weg” waren we het gode zij dank eens. Minder erover, wat ons op den „weg” zoo gebeuren kon. Wij konden ons in elk geval op eenige kleine verrassingen voorbereid houden.

Maar waartoe vaart men welbeschouwd met een onderzeeboot, waarmee men den verrassingen immers met vooruitzicht op eenig resultaat uit den weg kan gaan! En vóór ons hebben zooveel duikboten het toch ook geleverd en zijn „naar buiten” gekomen.

Die hadden daarbij dikwijls nog een menigte bijzonder gevaarlijke orders uit te voeren, terwijl wij eenvoudig erop bedacht moesten zijn, dat we niet gezien werden en er goed doorheen glipten.

Wel is waar kwam het er in de eerste plaats niet eens zoo zeer op aan, dat we in 't geheel niet gezien werden, maar de hoofzaak voor ons was, niet als handels-onderzeeboot herkend te worden.

De eigenschap van onze „Deutschland” als een onbewapend vreedzaam handelsvaartuig had ons toch geen oogenblik voor het directe tot zinken brengen beschermd. Daarvan waren we overtuigd, en hoezeer we het hiermee bij het rechte eind hadden, toonde later de officiële verklaring van de Engelsche en Fransche regeeringen.

Hadden zij ons echter eenmaal als handels-onderzeeboot herkend, dan waren we niet alleen in oogenblikkelijk gevaar; dan was ook ons ongehinderd binnenloopen in onze Amerikaansche bestemmings haven in 't grootste gevaar gebracht; dan hadden we op onze tocht een menigte bloeddorstige speurhonden aangehitst. In het gunstigste geval verloren we dan nog altijd de uitwerking van een de geheele wereld verrassende aankomst in Amerika. En daarop was begrijpelijkerwijze onze eersucht gericht.

Dat waren zoo ongeveer mijn overwegingen, toen we de streken der „dikke lucht” naderden.

We „kronkelden” dus zoo voorzichtig mogelijk nader. Gezien hebben we daarbij heel wat; zelf gezien zijn we hoogst zelden, herkend nooit. Overdag gaan we verscheidene stoomschepen door koersverandering uit den weg, 's nachts varen we natuurlijk gesloten, en duiken, indien noodig.

Ook het weer begint ons. Eens krijgen we tamelijk verwijderd een Engelschen hulpkruiser in 't zicht; hij vaart in een zigzag-koers in een bepaalde richting. Wij hebben een tijdlang een evenwijdigen koers met hem en houden hem voortdurend in het oog. Maar bij de hoge zee, die hem waarschijnlijk het varen ook niet tot een genoegen maakt, blijven we onopgemerkt.

Een anderen keer komt in de avondschemering een bewakingsvaartuig in de nabijheid; het heeft ons gezien en veinst door het hijschen van de Engelsche handelsvlag onschadelijkheid, om ons tot een aanval te verleiden. Als we rustig koers houden, vaart het geërgerd weg. De deining was hem zeker ook wel voor verdere ondernemingen te zwaar. Anderen, snelleren bewakingsvaartuigen kunnen we tijdig uit den weg gaan.

Later verflauwt de wind — en het wordt nevelig. Wij duiken en leggen ons op den grond. We behoeven ons niet te haasten; en waarom zouden we ons niet een beetje rust gunnen!

Het was weliswaar niet erg ondiep op deze plaats; het was zelfs zeer diep. Des te zekerder en rustiger

hebben we gelegen. En waartoe hebben we onze voortreffelijke peilmachine en de wonderbaarlijke stalen wanden van onze „Deutschland”!

Die nacht op den bodem van de zee van X° was een echte ontspanning voor ons allen. Men kon zich weer eens goed wasschen en zich dan behoorlijk neerleggen, zonder behoeven te vreezen, direct weer door een „Hei” in de spreekbuis opgeschrikt te worden. Eerst echter hebben we getafeld, heelemaal volgens de regelen der kunst getafeld. De beide grammofoons speelden, en we klonken met de glazen, die — om de een of andere reden van hoffelijkheid — met Fransche champagne gevuld waren. Onze Stucke echter, de trouwe ziel, steward, hulpkok en meidalleen, bediende ons met een ernstige plechtigheid, als was hij nog altijd steward in de eetzaal van de „Kronprinzessin Cécilie”; als was hij nooit bijna een geheel jaar in Fransche gevangenschap geweest, om thans op x meter diepte op de „U-Deutschland” bezig te zijn, waar hij in onzen gemoedelijken bak steeds nieuwe kunsten ten toon spreidt en het verstaat, in de miniaturpantry en in een paar schuifladen nooit gedachte hoeveelheden tafelgereedschap en couverts te stouwen.

Den volgende morgen gaat het spoedig weer om-

bo-aanblazer in gebruik genomen, die de tanks spoedig leegperst.

Vooraf is echter nog een kleine zeemans-kunstgreep noodig. Om verder op te duiken, moet er namelijk dwars gegaan worden, daar in de hooge deining de lange zware romp van de boot er tegenaan niet gemakkelijk uit het water omhoog komt.

Met geringe vaart leggen we dus de „Deutschland” dwars over de zee. Ze rolt thans vreeselijk; het is een verschrikkelijke positie en het schudt iemand bijna de ziel uit het lichaam. Daarbij gaan alle oogenblikken de zware dwarszeeën over het schip heen. Maar het gehoorzaamt aan de diepteroeren en steekt langzaam den neus uit het water. Wanneer we geheel bovengekomen zijn, maakt de toren met den periscoop wel is waar beangstigende schommelbewegingen in het rond.

Nu komt nog een onaangenaam oogenblik: het gaat erom het schip met geringe vaart langzaam weer in den koers te brengen. Achter de dikke torenvensters beveiligd, waarlangs het spattende water onophoudelijk neerdruipt, mij met armen en beenen in het wildeslingerend naar beide zijden schorend, loer ik naar buiten; volgens oude zeemannservaring wacht ik een periode van drie bijzonder hoge golven af, waarop gewoonlijk een onregelmatig laag gegolf volgt. Nu is de derde hoge golf voorbij, een roep voor den roerganger in de centrale, het gelukt, de boeg boort zich langzaam om, en we komen zonder al te zware brekers in onzen ouden koers.

Het blijft wel een zwaar werk. De storm neemt eerder nog toe, en tegen de zware zee gaat onze vaart slechts langzaam zijn gang. Daarenboven is een deel der mannen zeeziek; de korte schokkende bewegingen van het schip zijn afschuwelijk.

Maar hoe verder we komen, des te meer laat zich de voortdurende lange deining van den Atlantischen Oceaan gevoelen. Het korte stampen houdt langzamerhand op en gaat in een majestueus schommelen over. We zien in de verte nog twee van een nachtelijke verkenning terugkeerende Engelsche kruisers. We liggen te diep, ze bemerken ons niet en verdwijnen snel in tegenovergestelde richting.

We zijn nu vrij van de Engelsche bewakingsvaartuigen; verheugd sturen we naar buiten in de vrije ruimte, naar buiten op den wijden Atlantischen oceaan.

In den Atlantischen Oceaan.

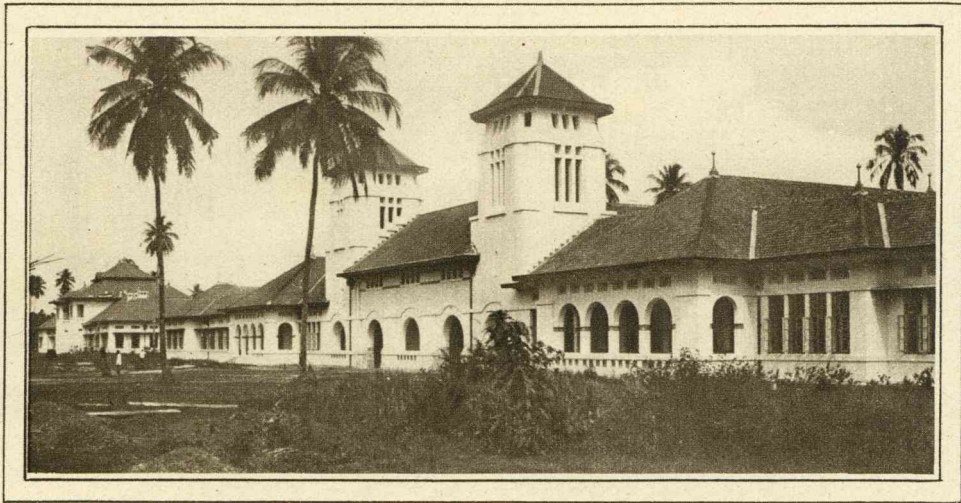
Nu waren we dus gelukkig buiten. Erg vriendelijk ontving hij ons niet, de Atlantische. We zijn sedert de laatste dagen wel iets gewend, maar ik wil de zenuwen van mijn mannen, die nog op de gansche voor ons liggende reis moeten standhouden, zooveel mogelijk ontzien. Ik besluit daarom, zuidelijker te gaan, om daar zoo mogelijk beter weer aan te treffen. Helaas zouden we ons daarin vooreerst bedrogen zien.

Wanneer ik nu mijn aantekeningen uit die eerste dagen in den Atlantischen Oceaan doorblader, dan stuit ik altijd weer op opmerkingen als: „Zware zee”; „Wind stijf uit W. N. W.”; „Sterkte acht”; „Wind wakkert tot storm aan”; „Zware zeeën gaan over het geheele schip en zelfs over den toren”; „Het schip vaart bijna voortdurend onder water” enz. In deze paar onsamenvangende zinnen staat het zware en buitengewoon aangrijpende leven van negenentwintig menschen in een afgesloten stalen visch, die zich onvermoeibaar door een wilde in beroering zijnde zee zijn weg baant.

Ik wist geen betere gelegenheid de voortreffelijk uitgedachte constructie en de uitstekende zee-hoedanigheden van onze „Deutschland” te prijzen, dan juist bij de herinnering aan die stormdagen in den Atlantischen Oceaan. Het werd de „Deutschland” ook door de elementen waarachtig niet gemakkelijk gemaakt, naar Amerika te komen. De allergrootste eischen werden aan het lichaam van het schip en aan de machines gesteld, die dag uit, dag in rustig en gelijkmatig voortloopen moesten, wanneer we ons doel bereiken wilden.

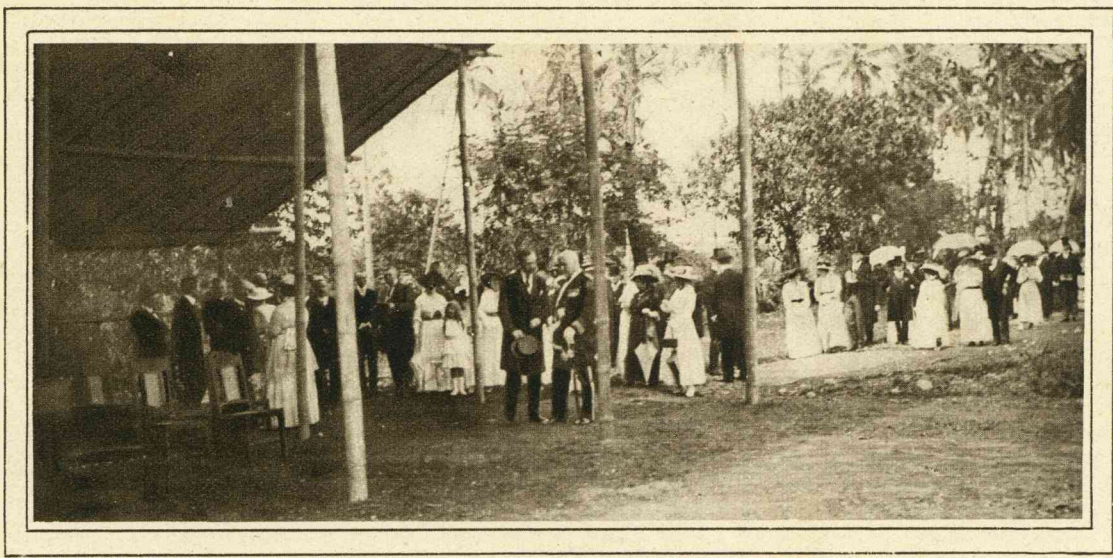
Het is mij daarom een behoefte, hier de werf en al haar heeren dankbaar te gedenken, wier arbeid ons een zoo voortreffelijk vaartuig tot een zekere beëindiging van onzen tocht in de hand gaf. Men kan gemakkelijk voor een mooi schip in vervoering komen, dat in de haven iedereen verrukt met zijn fijne en elegante vormen of in rustig water met maximum snelheid voortsuizend, de bewondering van leek en vakman wekt.

(Wordt vervolgd).

EEN GEDENKSTEEN VOOR DE STOVIA. (SCHOOL TOT OPLEIDING VAN INLANDSCHE ARTSEN).

Batavia heeft thans een ziekeninrichting gekregen die als de schoonste, grootste en doelmatigste van het geheele Oosten mag gelden! Na de voltooiing legde mevrouw Van Limburg Stirum een gedenksteen (op 26 Aug. j.l. des morgens om 9 uur) onder enorme belangstelling van alle autoriteiten. Na aankomst v. d. G.-G. en mevrouw sprak eerst de hoofdgenieur Kasten. Mevr. v. Limburg Stirum trad vervolgens naar voren en bevestigde den gedenksteen waarin staat gegrift: „Deze gedenksteen is geplaatst door mevrouw de gravin Van Limburg Stirum, geb. jonkv. Van Sminia op 26 Aug. 1916.” Met luide en heldere stem sprak zij: „Moge God's zegen rusten, op den arbeid en het onderwijs in deze gebouwen en op allen, die geroepen zijn deel te nemen aan het werk ter bevordering van de gezondheid en het geluk van de bewoners van deze landen en ter leniging van hun nooden.” Daarna eerewijn en een vol uur rondwandelen en bezichtiging. De bovenste foto geeft het frontgebouw v. d. nieuwe ziekeninrichting. Geheel links het front van het laboratorium; dit laatste is voorzien van alle nieuwste toestellen enz. op geneeskundig gebied en staat onder leiding van Dr. Grijns. Er is plaats voor 100 Europeanen en 600 Inlanders maar in tijden van nood kan men 2000 bedden plaatsen. De geheele kosten waren 4000.000 gulden, maar daarvoor krijgen we ook een geheel modern en naar de laatste eischen des tijds ingerichte inrichting. De foto onderaan geeft den G.-G. in gesprek met den vice-admiraal Pinke onmiddellijk na de steenlegging.

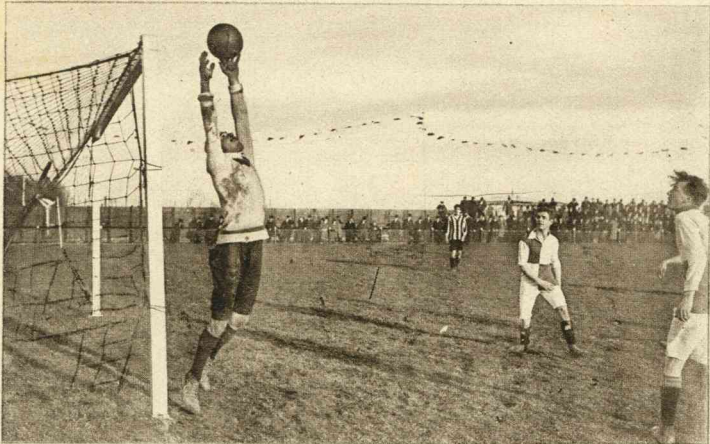
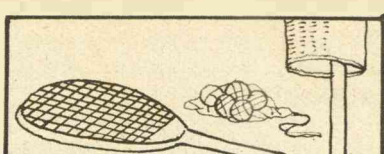
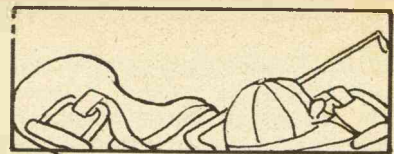
hoog. De lenspomp snort en bromt, en we klimmen met verscheidene honderd liter „boven normaal” en met de diepteroeren volgens het voorschrift uit de diepte omhoog. Op ongeveer twintig meter begint het schip zijn mooie vastheid te verliezen. Dat wordt het eerst op den manometer zichtbaar, dan bemerkt men het aan de diepteroeren, die zwaarder te bedienen zijn en waaraan de boot dikwijls geheel onverwacht hard rukt. Hoe hooger we komen, des te levendiger worden de bewegingen; daarboven moet een heel respectabele deining staan.

Ik stijg nu voorzichtig op periscoop-hoogte, vaar een tijdlang aldus en houd inspectie. Behalve een leger wild aanjagende witte golvenkammen is niets te zien. Het weer is juist goed naar mijn zin, want met des te minder scherpe bewaking hebben we te rekenen.

Ik besluit nu, geheel op te duiken, en laat samengeperste lucht in een der tanks geven, tot de toren voldoende vrij is. De oliemotoren worden in beweging gezet, en de ventilator zorgt voorloopig voor vernieuwing van de lucht. Nauwelijks echter hadden we het torenvenster geopend, daar vloog reeds de eerste natte groet in de centrale.

Daarmee was het dus vooreerst nog niet in orde. Er wordt nog een tank aangeblazen en dan de tur-

SPORTPANORAMA

SPARTA-U. V. V. 1-1.

Een spannend moment uit den Zondag j.l. gespeelden wedstrijd tusschen Sparta en U. V. V., die in gelijkstand eindigde.

EEN 25-K.M.-TOCHT H.A.V.

De Haagsche Athletiekvereniging organiseerde voor haar leden weer een clubwandeltocht, thans over 25 K.M., waaraan een 25-tal leden deelnamen. Onze foto geeft het vertrek van Plein 1813. (foto Hijmans).

EEN 40-K.M.-TOCHT A.S.A.

De Amsterdamsche Sportvereniging „Amsterdam" deed Zondag j.l. een 40-K.M.-wandeltocht voor dames en heeren. Wij geven de start aan Schollenbrug.

10-JARIG BESTAAN „VELOX"

Zondag j.l. werd te Rotterdam het 10-jarig bestaan van de Korfbalclub Velox herdacht met een wedstrijd tusschen een 12-tal Velox veteranen en een 12-tal Velox 2. — Hierboven Velox 2.

DAMES HOCKEYBOND.

Voor de competitie van den dames-Hockeybond heeft te Waalsdorp een ontmoeting plaats gehad tusschen Togo en Amsterdam, die met 8-1 eindigde.

10-JARIG BESTAAN KORFBALCLUB „VELOX"

Het Velox-veteranen 12-tal dat tegen het 12-tal van Velox 2 speelde.

Woensdag 22 October heeft Philips' Sportvereniging een goed geslaagden korfbal dag gehouden, waaraan door verscheidene verenigingen is deelgenomen. Links: de gezamenlijke verenigingen. Midden: Het Philips' 12-tal, dat den tweeden prijs won. Rechts: het Philips' elftal en het elftal T. V. V., Tegelen, dat den competitiewedstrijd voor den N. V. B. met 9-2 verloor.

PHILIPS' SPORTVEREENIGING.

DE NATUURLIJKE HISTORIE

voor iedereen begrijpelijk en onderhoudend gemaakt

Het is bekend genoeg, dat de Natuurlijke Historie een leervak is dat aan onze H. B.-Scholen en Gymnasia maar al te vaak met een zekere onverschilligheid wordt behandeld. In de laatste bijeenkomst van leeraren aan die inrichtingen is besloten tot samenstelling van een leerboek, dat de Natuurlijke Historie zoowel begrijpelijk als onderhoudend zal maken, zoodat voortaan meer belangstelling voor dit vak kan verwacht worden. Wij zijn in staat gesteld uit de drukproeven een gedeelte over te nemen dat handelt over „De Mensch". Daarin lezen wij:

„De Mensch, hoewel tweehandig, is een overgangsoort tusschen de klasse der vierhandige en die der onhandige dieren; sommige exemplaren zijn reeds geheel tot de laatste soort overgegaan, andere vertoonen nog hun afstamming van denzelfden voorvader uit wien ook het apengeslacht voortkwam. Sommige menschenrassen zijn immers nog van een staart voorzien, waaraan die afstamming duidelijk te herkennen is; deze staart wordt bij den mensch, evenals bij den aap, aan het einde van den rug gedragen, of, zooals de dichter Tollens zoo gevoelvol zingt: „daar, waar de rug van naam verandert". Met dit

De Oogen

geringe verschil echter, dat hij bij den aap aan het benedeneinde, bij den mensch aan het bovineinde, ook wel achterhoofd genaamd, geplaatst is. De staart wordt door de apen gebruikt om aan te hangen, bij den mensch wordt de staart hiertoe niet meer aangewend, doch gebruikt men liever opzettelijk tot dat doel vervaardigde hennepenen koorden.

„Naar hun eigenaardigheden worden de menschen in verschillende klassen verdeeld: aardige, zooals mijnwerkers en polderjongens; onaardige, waartoe de dichters behoren; lichtvaardige, zooals lantaarnopstekers en professoren; slagvaardige, namelijk koetsiers en vaders van groote gezinnen; marschvaardige, waaronder vooral Strauss, de kapelmeester van 't 4e en Mendelssohn, en zoo verder.

„Het belangrijkste lichaamsdeel is het hoofd,

Het Haar

een bolvormig uitwas aan de bovenzijde van den romp, dat in de eerste plaats ter versiering dient, maar door sommige lieden ook gebruikt wordt om mede te denken. Op het hoofd bevindt zich het haar, dat lang, kort of in 't geheel niet is. Het wordt wel gebruikt om het een of ander dat overbodig is erbij te sleepen. Het schoonste haar noemt men „haar haar", welke uitdrukking men een dichterlijke tweede-macht zou kunnen noemen. Overigens hebben sommige menschen last van haarpijn, ook zij die geheel kaal zijn; dit is echter een ziekte die altijd eerst den volgenden dag ontstaat.

„In den regel bevinden zich in ieder hoofd twee oogen, die meestal in dezelfde richting zien. De oogen hebben een glans, die evenals het metaal waarvan zij de kleur hebben, blik genoemd wordt. Hoewel er dagelijks menigen blik uit de oogen wordt geworpen, en zelfs opgevangen, is het nog niet mogen gelukken er trommeltjes van te maken.

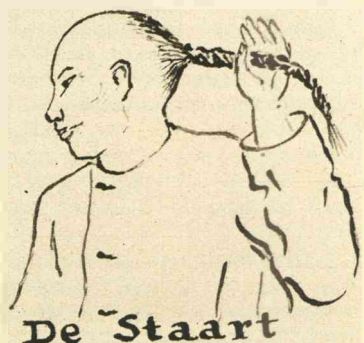
„Aan beide zijden van het hoofd bevinden zich de ooren; bij sommige menschen zijn deze door een buis vereenigd, zoodat alles het eene oor in- en het andere weer uitgaat. De ooren zijn vast aan het hoofd bevestigd, zoodat het een dwaling is te beweren dat het woord „oorsprong" van oor is afgeleid. — In den mond bevindt zich de tong; men onderscheidt lange, scherpe, dubbelslaande en gerookte tongen. Deze laatste is zeer smakelijk, doch gewoonlijk gebruikt men daarvoor ossetong van een paard. Ook tanden en kiezen bevat de mond; een beschaamd mensch heeft er den mond vol van, een moedig mensch laat ze zien en heeft er haar op. Het karakter van den mensch regelt zich dus naar zijn gebit, en geen volk is gelukkig wanneer het geen goed kiesstelsel bezit. Voorts dient de mond om

voedsel op te nemen; de minst kostbare wijze om zich te voeden is uit eten te gaan. Wie nooit gasten bij zich ontvangt noemt men gastvrij.

„Het lichaam eindigt in twee voeten. Elke voet heeft vijf toonen waaronder een groote toon, die met den duim gelijkstaat; alleen de bewoners van de Rijnstroken hebben voeten zonder toonen, doch met twaalf duimen. Deze merkwaardige voeten worden, ter onderscheiding van de andere. Rijnlandsche voeten genoemd".

* * *

Wij meenen dat uit het bovenstaande overtuigend blijkt met welk een voortreffelijk leerboek wij hier te doen hebben; wij kunnen het dan ook niet warm genoeg aanbevelen.

De Staart